

مندرجہ سی

دی لسبس فردینان

سویس قانان آچوچی .

اسلامده اٹک ظهور

ایتنکان اختلاف واسما-

عیلیه مذهبی

ذاکر آیوخانف .

حلب خاطرهلری

صاقاری .

مرجانی

عبد الحمید المسلمی .

حاضرگن تاشکند نٹ

مسلمان قسمینک ظهوری

خصوصنده نقل

احمد سردار .

مسلم انلرک اسلامیتہ

نظرلری

شاه کال صالی .

نوشیروان افندی مقاله-

سی مناسبتیلہ

قابتاغای .

تربیه و تعلیم : « باو، سیزو،

طشق سیزگچلر » -

علی - حبیب

مطبوع اثرلر .

حکایه : « اولت » -

فتح القدیر سلیمان .

شورا

عدد ۳

فیورال ۱ = سنه ۱۹۱۶

محرری : رضا الدین بن فخر الدین

ناشری : « م. شاکر وم. ذاکر رامیفلر »

محمود اکرم

اوتکان یل ۱۷نچی صان «شورا» قابنده شیخ الدین افندی ایزمایلف، محمود اکرم حضرتلری ایله او طور شوون یازوب آنی بر آز ماقتاغان ایدی. شیخ الدین افندینگ یازغان سوزلری محمود اکرم حضرتلرینگ سویله وینه قاراب یازلغانه اوخشی.

۱۹۱۱نچی یل آوغوست آینه مین ده محمود اکرم حضرتلری برله ۲۰ کونلر جاماسی یولداش بولوب بر گه یورگان ایدم. اول میگاده «استانبول» نگ دارالفنونده طیه شعبه سنه او قوغانلغن (قام ایته کنگن توگل) هم سلطان عبدالحمیدکه یاقن یورگانلنگن، قایسی بر سیلر گه بنا استانبولدن کیتکه نلنگن، افغان امیری عبدالرحمن حضورنده، بالارن او قوتوون سویله گان ایدی. ش. ایزمایلف غه کورسه نکان ایکی کتاینی میگاده کورسه نکان ایدی. مین: بولارنی قایدن آدکیز؟ دیگه نمده اول: طور فان یاغنده بر دونگه دن قولمه توشردم دیدی. میگاساتو کزچی دیگه نمده اول ساتوغه آورقسندی. مین آنک برله ن یولداش بولووم بولای بولدی. (اوز نه تیونچه) اول قطای فازاغی زکریا آتلی آمو یاتده موللا هم ایمچی بولوب بایناق یلار طوروب شوندن قایتوب کیله ایدی. شونده آنک نرسلرن تویه ب یوررلک تویه سی یوق ایدی. حالبوکه آنک بر کیز اوی، اوی اچنده کیره ک یاراقلری، صاوت صاباری، بایناقنه کتابلری بار ایدی. اول آبدراوده ایدی. چونکه آکا بالیم دیسه ده، تیگن صوراب آلام دیسه ده آربا، تویه بیررلک کشی یاقنده یوق ایدی. اوزی آپیاق صاقالی بر قارت، قازاقزنی بر خاتونی، شول خاتوندن طوغان یش، آتلی یه شلک بر قزی بار ایدی. شوندن باشقه هیچ کمی یوق ایدی. مین چاقروب قوناق قیلدم هم کوب سویله شدم، علمی ده یاخشی کوردی. بر آظنه آنک برله ن شولای بر گه قاتاشوب یوردم. مین آنی بیک قزغاندم. شوندن صوگ مسالم آتلی بر بای قازاق دن اوچ تویه آوب بیردم. آنک اوچ تویه یوگی نرسه سن یوز چاقرم جاماسی یر گه آوب بارشدم. شونده آنک برله ن بیک کوب تاریخی واقعه لر، کوب علمی سوزلر سویله شدک. بارا بارا عربلرنگ تل، ادبیاتلرینه چاقلی کیلوب عرب تلن ماقتاب مین آکا آت اوستنده کوگلمدن عربلرنگ آتاقلی جرچسی بولغان امری القیسنگ:

«قنائیک من ذکرى حبيب و منزل،

بسقط اللوى بين الدخول فحومل»

دیگن جبرندن باشلاب ایگ صوگی بولغان:

«کأن السباع فيه غرقى عشية،

بارجائه القصوى أنا بیش عنصل»

دیگه نینه چاقلی معناری برله او قوب چقدم. اول اخلاص برله طکلاوی اوستینه آرتق تعجب ایتدی. تعجب ایتدی گنه توگل تمام متحیر بولدی ده «مین روسیه مسلمانلری آراسنده عربچه نی بولای بلورلک . . . . . باردر دیب بلمی ایدم. مین ایلمدن آیرلغاندن بیرلی سز شیکللی . . . . . یکتلر گه اوچراماغان ایدم. الحمد لله ثم الحمد لله سزنی میگا اوچر اتووینه حق سبحانه و تعالی گه مگ مگ تشکر ایتم» دیدی و مینم کدن، قایدن او قوغانلغمنی هم روسیه مسلمانلرینگ نیچکلنگن صورادی. مین بلگه نمچه جواب بیردم هم «شورا» ایله «وقت» غزته سندن بر آز سانلرن بیردم ده یزنگ روسیه مسلمانلری طوروسنده شوشیلر نی او قوب ده بر آز معلومات آلورسنگ دیدم. اول طاغن کوب رحمتلر او قوددی.

محمود اکرم بک حضرتلری آل قول بیتلی، آق صاقالی، اورتا بوبنی، اورتا یووان گه وده لی، اوت اویناب طورا طورغان کوزلی، سویله گه نده قزو سویلی. اوزی قارت بولسه ده سوزلری بیک یه ش، بیک جانلی بر کشی ایدی. عربچه جمله لر نی تزوب سویلی (بیکل هم شوما توگل) اول وقتده قطاقچه نی سویله شورلک بلمی، ایدی (دور بولین ده اویره ننگن بولسه کیره ک). روسچه سی ده شولایوق ناچار ایدی.

اوزینگ سویله ونچه محمود اکرم بک حضرتلری «داغستانلق» حاج غومق طوقومندن بر چیرکاسدر. مونده قطای بیرینه چغووینه . . . . . کیره ک.

محمود اکرم بک حضرتلرینگ خلقی، فعلینه هم باشقه لر ایله قاتشوب یورووینه کیسه ک، مونده اول فیلسوفلقدن بر اقداراق طور. اول بیک قزو قانلی، آنک اوستینه قارا خلقلر ایله سویله شونی کوب سویمی. قارا خلقلر ایله سویله شه باشلادی ایسه آلاغه بیک قاتی سوزلر قوللانا. شونلقدن بولسه کیره ک آنی هیچ کم سویمی. اکرم بک حضرتلرن ماقتاب سویلی باشلادک ایسه سینی دشمان کوره لر. «آنک قایسی جیرن، نرسه سن ماقتیسگ یارتی ساعت گه ده چدی آلمی، کشینی اوزندن بیزار قیله، یاخشیلقدن رسول الله دن کشی اوزمی، اول برده کشیلر گه قاتی، نه شه کی سوزلر نه یتمه گن یت، اکرم بک نگ قایده باز ساده یالغز باشی صیبا آلمی یورووی ده شول اوزینگ . . . . . دیلر.

محمود اکرم حضرتلری آز بولسه ده قطای بیرینه کیلگلی اون یلر بار. شول اون یل اچنده اول اوزی شوندی بلمی بولا طوروب ده نی بایلرغه نه یتوب بر مدرسه سالدرا آلمانان، نی اوزینگ طوروشن ره تلی یولغه صالوب توزی آلمانان، نی بویاقدن غی مسلمانلرغه مونه دیب کورسه تورلک کچکنه بولسون بر فائده لی اش اشلی آلمانان حالبوکه قطای جبرنده دین حقتده طولی ایرکنچیلک باز.

شورا

۹ ربيع الاخر - ۱۳۳۴ سنه

۱ فيورال - ۱۹۱۶ سنه

شهر آذربايجان و الوغ حادير

دى لسپس فردينان

۱۸۹۴ - ۱۸۰۰

مذکور الکالرنى ضبط ايتو فکرى وحسرتى برله اوتهدر، ايدى . مشرق برله مغرب آراسندهغى سودا ايکي يول برله بولادر ايدى . برى اسکندريه ، مصر سويش يولى وايکنجيسى ده بغداد ، حلب ، دمشق يولى ايدى . اولگى يولده سويش واسکندريه گه قدر گيمه لرده کيلگان مال ، اسکندريه برله مصر آراسنده « نيل » کيمه لرينه تويه له ، مصر سويش آراسنده دوه کروانلرى برله يوروتوله ايدى . ايکنجى يولده بغداد هم ده آق دکر اوستنده بولغان اسکندرون و بيروت کبک شهرلردن بوشاتولوب ايکي آراده کروان برله يوروتوله ايدى .

هر ايکي يولده ده يورتو حقلى و پوشلینه لر اوشبو مملکتلرده قالادر ، يرلى خلقلر شوشى اشلردن حسابسز فائده لر کوره لر ايدى . سياحدر ايسه اولگى يول (اسکندريه و سويش يولى) برله يوريلر ايدى . مصر برله سويش آراسنده يک محکم ايتوب تاش يول سالغان و مسافر لر ايچون آت آربا آلماشدرا طورغان اداره لر تاسيس ايتولگان ايدى .

اوشبو يولدن يوروجى مسافرلرنگ صانى هر يلده يکرمى دورت مک قدر بولغانلغى معلوم . مونلر مصر مملکتنده آز آقچه قالدر ماغانلر در .

حلب ، دمشق ، طرابلس ، صيداده بولغان مسافر خانلر ، کروان سرايلر شول وقتلردهغى سودالرننگ ايس کيتکچ درجه ده و سياحدرلرنگ ده حسابسز کوب بولغانلغى بلدروب طورالر .

يفاک قورتي تريبه له ب کسب ايتوچيلردن شول زمانلرنى کوروب قالوچيلر بو کونده ده بار ، مونلرنگ : « بتون آروپا يفاک طوغروسنده بزگه محتاجلر و صورانغامنزنى يوروب آلالر

بو کونلرده گى غزته لرده سويش قنالى کوب ذکر ايتوله ، انگليزلر سويش قنالىنى نغتلار ، تورکر سويش قنالىنى آلور ايچون عسکر حاضر ليلر ديب يازالر . شول سببلى اوشبو قنالىنى قازوچى دى لسپس ترجمه حالى هم ده مصر مطبوعانندن فائده له نوب قانالنگ اوزى حقنده ده بر آز سوز سويله ونى موافق کوردک .

مدنيت و علم برله بايلق برکيمه ننگ ايشکا کلرى ياکه بر قوشنک ايکي قاناتى اورننده بولولرى معلوم . مدنيت برله علمنگ بايلقندن باشقه و بايلقننگ ده علم برله مدنيتدن باشقه تابلولرى صورت طوتى . سوريه و مصر مملکتى و آگا کورشى بولغان عربلر ، نبط وکلدانلر طورغان اورنلر بر وقتلرده علم و بايلق مرکزى سانالار ، سودالر يک اشکلکى ، آقچه کوب ، علم يک يوقارى درجه ده ايدى . چونکه مصر هم ده سوريه و آننگ کورشيلرى بولغان اورنلر مشرق برله مغرب ، شمال برله جنوب ماللرى ساتولا و آلماشدرا طورغان مرکز بولوب بتون دنيا سوداسى سوريه برله مصردن آقتارلا ايدى .

سوريه و عراق ، مصر و آنا دول هم ده جزيره عربدن بعض بر اورنلر سودا يولى بولوب طورو سيندن اقتصادى جهتدن گنه توکل بلکه علم و مدنيت جهتدن ده يوقارى کوتارلگانلر و شول سببلى چيتلر بو مملکتلرگه يک يوقارى ايتوب قاريلر ايدى . بو اورنلرده بولغان صوغشدرلرنگ کوبسى ده شول يرلرده بولغان بايلق غه قزغوب بولادر ، کوچلى دولتلرنگ بتون مقصودلرى

قولمىرنده طوتوب كېلىگان باشقەلرغە يىك آور كېلدى . شول سېبىلى مونلر يا آق دىگر برله شاب دىگرى آراسنده قانال آچو ويا كە «خلىج امير المؤمنين» نى توزە تدر و فكىرنە كر و ب مصر سلطانى قانصوغورى كە مراجعت ايتدىلر ايسە دە مذا كره اوزونغە صوزولدى وشول آرادە مصر مملەكتى تور كيا طرفدن ضبط ايتلو سېبىلى بو مسئله بتونلاى اوزولدى .

ناپاليون ، مصرغە كرگاندىن صوگ اوشبو مسئله يا گاندىن قوزغانلوب مشهور مهندسىر كە تابشردى . مهندسىر بر ايكي تورلى لايحه توزودىلر ايسە دە فرانسىز عسكرى مصردن چىقو سېبىلى بو اش شول حالندە قالدى .

آوروپادە تيمر يوللر سالونا باشلاغاندىن صوگ انگىلزىر سويش برله اسكندريه آراسنده تيمر يول سالو فكىرنە كرديلر . موندن مقصودلرى ايسە كروان هم دە نيل برله يورى طورغان يوكلرنى تيمر يول برله يورتو وماللىرنى ارزان توشرو سېبىلى ساتو آلو اشلرینه رواج ييرو ايدى . لکن موگا محمدعلى پاشا رضالىق يرمادى وشول سېيدن بو اش بر قدر وقتلر كىچكىدى .

سعيد پاشا مصر حكمدارى بولغاندىن صوگ دى لسپس مصرغە كىلوب سعيد پاشا برله كورشدى وقانال مسئله سېنى آچدى . سعيد پاشا ، علم سويوچى ومعرفتلى بر پاشا بولسە دە برافنى كوره آلوچى كشى توگل وانك اوستينه دە يىك ضعيف اورنلرى بار ايدى .

روحى حاللرنى بلودە قصورسىز دىرلك درجە دە بولغان فرانسىز ، سعيد پاشانك شول اورنلردن كردي ومعقولەب كورسە تووى سېبىلى بو اش كە سعيد پاشانى رضا ايتوب گنە قالمادى بلكە تور كيا حكومتدن رخصت آلوب ييرو خدمتىنى دە سعيد پاشا اوز اوستينه آلدى .

روايتلر كە كوره دى لسپس ، بو قانال آچلو سېبىلى سعيد پاشا نك شخسى ايچون يىك زور شهرت وبانلق حاصل بولاجغى برله وعدە ايتە واشاندر ادر ايدى . بو طوغورودە بر مؤانف اوشبو سوزلرنى سويلدىر :

«دى لسپس ، سعيد پاشاغە : نيل برله شاب دىگرى آراسنده قانال آچروى سېبىلى فرعونلر آراسنده دعمسيس نيچوك مشهور بولوب قالسە ، «الوغ» اسمى يىرلىگان بولسە ، سويش قانالنى آچو سېبىلى سىنك اسمك دە مشهور بولور ومنگو قالور ، خلقلر سىگا «الوغ» ديگان لقبنى يىرلر ، بتون دنيا خلقى اسمكنى احترام برله ذكر قىلورلر ، خزينه كدن بر غروش آفچه صرف ايتولمە گان حالدە بو قانال سېيدن خزينه كە آلتون يلغە سسى آغوب طورر ، دىب قزدرا ، قزقدرا در ايدى .»

شوشندى سوزلر برله اثر يىروب دى لسپس ، قانال آچو امتيازىنى آلورغە موفق بولدى وصوگندىن بتونلاى دىب ايتورلك

ايدى ، سويش قانالى آچلوب چين ويايون يفا كلرى آوروبا بازار- لرينە طوغورى كىتە باشلاو برله بزنگ يفا كلر مزنك بازارلرى توشدى ، اوز مصر فلر نى دە چىقارمى باشلادى «دىب زارلانولرى روايت ايتولە در .

سويش قانالى ، دنيا نك كوچارىنى شول قدر اوزگرتدى كە مونى آمريكا تابلو درجە سنده الوغ حادثەلردن صانارغە لايق . مونك آچلووى ، سېبىلى تور كيا دولتى وعموما اسلام ييشكارى بتونلاى اعتباردن توشدىلر ، علم ومدىتدن هم دە بانلقدن آيرلدىلر .

آق دىگر برله شاب دىگرى آراسىنى طوتاشدرو وسودا يولى آچو فكىرى يىك ايسكى زمانلردن يىرلى بار ايدى . حتى فرعونلر دن بعضىلرى شوشى اشنى باشلادىلر وميلاددن ۶۶۰ يىل مقدم وقتلر دە «نيل» نك «زقازىق» يانندە بولغان تارماغى برله شاب دىگرى آراسنده بر قانال قازىدىلر . ايران پادشاهلردن دارا ، مصرنى فتح ايتكاندىن صوگ اوشبو قانالنى اشلە توب تمام قىلدردى . لکن بو زمان مهندسلىرى شاب دىگرىنى «نيل» دن يوقارى دىب بلىگانلىكلردن ، قانال بتونلاى قوشلمغان تقدىردە دىگر نك آچى صووى تاشوب كرده مصر مملەكتى ايچون تەملى صو قالماز وهلاك بولورلر دىب قورقدىلر وقانالنى بتونلاى طوتاشدروى قالدردىلر . كىمە برله قانالدىن بارغان ماللر ، قورى اورنغە يتكاج دوه كروانى برله شاب دىگرىنە كوچرلەر ايدى .

ياخشى قارالماو سېبىلى بولسە كىرەك صوگ وقتلردە بو قانال نك صووى كىيدى ومسلمانلر طرفندن مصر مملەكتى ضبط ايتولگان وقتدە قانال بوزوق ، فائده سىز ايدى .

حضرت عمر ، خليفه وقتدە مصر واليسى عمر وبن العاص غە امر يىروب «نيل» برله شاب دىگرى آراسنده قانال قازىتدى . بو دفعە سنده قانالنى «فسطاط» ياندىن وبو كونده «فم الخلىج» دىب معروف بولغان اورندىن باشلاب قازىدىلر وتمام بولغاندىن صوگ موگا «خلىج امير المؤمنين» دىب اسم يىردىلر . «فم الخلىج» دن باشلاب «زقازىق» غە قدر بولغان اورتنى صحابهلر اوزلرى باشلاب قازىدىلر دە «زقازىق» برله شاب دىگرى آراسنده فرعونلر طرفندن يالغان قانالنى توزە تدىلر وزورايتدىلر .

اوشبو قانال ، عباسى خليفەلردن المنصور زمانىنە قدر ۱۳۴ يىللر اشلەب ومسلمانلرغە فائده كىتوروب طورغان ايدى . لکن «مدىنە» دە بولغان علويلر كە آچو ايتوب المنصور مونى بوز- دردى . حاضرندە ايسە «فم الخلىج» برله «مطربە» آراسنده بولغان الوشلىرى گنە سلامتدر .

اميد بورنى يولى آچلغاندىن صوگ سودا وكسنىك كوبرەك الوشى پورتوغاليە خلقىنە كوچدى وبو اش مشرق سوداسىنى اوز

مئلسز بر یادکار قالدرووینه ، اسمینگده تاریخ کتابلرینه یازلوب
منگولک بولووینه، برونز لرغه نقش ایتلووینه شول معزوللگی
سبب بولدی . چونکه عزل ایتلو - بپندن اشسز قالدی وعزاتده یانا
طورغاچ شول قانال مسئلهسی برله خیاللانوب آخرنده شونک
آخزینه باروب چیقدی . اگرده اورئندن عزل ایتولمه گان بولسه
ایدی مأمورلک برله عمر اوزدرر وقارتایوب اولر، هوادن اوچوب
کیتکان قوزغون کبک ازی فلانی بلنمی قالغان بولور ایدی .

اورئندن عزل ایتولگانندن صوگ دی لیسس اوزینک یاقینلرندن
بولغان بر خاتوتک اوتارینه باروب طورا باشلادی ومصرده قونسول
بولوب طورغان وقتده سوبش قانالی آچو حقنده غی لایحه لرنی
ایشکانلگینی خاطرینه توشروب شول حقده فکرله رگه کرشدی
وناپالیون طرفندن یاصالغان لایحه نی تابوب تیکشردی وسعید پاشا
حکمدار بولغاندن صوگ کوکلی ییگره ک اوسدی . چونکه سعید پاشا
برله یاخشی تاناشلی بار ایدی . ۱۸۵۴ نجی یل اوکتابرنده مصرغه
سفر ایدی وسعید پاشا برله کورشوب حکمدار لغینی تبریک ایدی
و اوشبو سفرنده اوزینک خیالنده یورگان مقضودینه ییتوب (سعید
پاشادن رضاقی آلوب) قایتدی .

دی لیسس فرانسه غه قایتوب اوشبو اش ایچون بر شرکت
توزیدی ، کوب شهرلرده یوروب شوشی طوغورده قونفرانس لر
بیردی . یاشی ۵۰ ده بولسه ده ۲۵ - ۳۰ یاشار بیگیت روشنده
غیرت ومحبت برله اش گه کرشدی .

سوبش قانالینی قازر و آچار ایچون تورکیا حکومتی ۱۸۵۶
نجی یل ۵ نجی غینوارده رخصت وامتیاز بیردی ۱۸۵۹ نجی
یل ۲۵ نجی آپریلده اش گه باشلادیلر .

قانال تمام بولمازدن مقدم سعید پاشا ۱۸۶۳ نجی یلده وفات
بولوب آنک اورنینه اسماعیل پاشا حکمدارلق منصبنه چیقدی .

قانال ۱۸۶۹ نجی ده تمام بولوب رسمی صورتده ۱۷ نجی
نویابرده آچلدی . آچو محلسی «پورت سعید» شهرنده بولوب
آوروپا پادشاهلری یا که وکیللری حاضر بولدیلر ، مجلس بیک
طنطنه لی صورتده اوتدی . فرانسه ایمپراطوریتسه - سیده
کیلگان ایدی ، مونی «پورت سعید» شهرنده آوروپا پادشاهلری
قارشولاب آلدیلر . شوشی مجلسلرده انک حرمتلی کشی دی لیسس
ایدی . مونی کوکله گنه توگل بلکه عرش که کونازدیلر . آوروپا
حکمدارلری مونک کوکره گینی میدال ونشانلر برله طولدردیلر .
حتی قانال قازوغه انک خلاف بولغان انگلتره حکومتی طرفندن ده
میدال بیرلدی . (آخری بار .)

مصر خزینه سی برله اشله تدی ، اشله وچیلرده مصر فلاحلری
ومسلمانلر بولدی ، قانال آچلو برله بتون سودا شوندن اوتده
باشلادی ، قانال نك مصر وعموما اسلام مملکتلری ایچون قضا
و آفتدن باشقه بر نتیجه سی ده بولمادی .

دی لیسس ۲۰۰ میلیون فرانس قانال برله قانال اشله نوب بته چکنی
اعلان ایتکان ایدی ، اش گه کرشکان صوگنده ۴۷۰ میلیونده
ییتمی قالدی . مصر خزینه سی طرفندن امضا قیلغان ویکسللر برله
اون پروتسیت بر ابرینه آوروپا بانقه لرندن بورچ آلدیلر وشونک
برله قانالی تمام ایتدیلر .

سوبش قانالینی قازنور ایچون فرانسه ده شرکت توزولوب
آچقه حیا باشلاغان وقتده بو اش گه انک نق قارشوی طوروچیلر
انگلیزلر بولدی . مونلر هندساتنک چیتلر طرفندن ضبط ایتلووندن
قورقوب بوقانالی آچدرماز ، شرکت توزوتماز ایچون بتون کوچلری
برله اجتهاد ایتدیلر . بیک زور اورنده طوروچیلردن بر آدم :
«سوبش قانالی آچلووی واش گه یاراووی ایکی محالک بیری ،
اول شرکت گه آچقه بیرو آچقه نی صوغه سالودر» دیب اعلان
ایتدی . حتی فرانسزلرنک اوزلرنندنده بیک کوب الوغ آدملر بو
اش گه رضا بولمادیلر ، مونی ممکن توگل اشلردن سانادیلر . لکن
انگلیزلر تله گان نرسه توگل بلکه الله تله گان نرسه بولدی و قانال
آچلدی . انگلیزلرنک بتون کوچلری برله خلافینه طریشقان نر-
سه لری صوگندن اوزلرنک قولارینه کروب صالوق - غر حکمنده
بولدی ، انگلیزلرنک جان نامرلری بو کونده شول سوبش قانالیدر .
آدم بالالری بعض بر وقتده بر اشنی بولدرماز ایچون تش
ترناقلری برله اجتهاد ایتلر ، ممکن بولغان چاره لرنک هر برینه
یابوشلر اما واقعه ده شول اش اوزلرنه فائده لی بولادر . بعض وقتده
بر اشنی بولدر ایچون بتون اجتهادلرینی صرف ایتلر ، شوگا
قارشو طوروچیلرینی دشمن طوتالر اما حقیقته ده شول اشنگ بو-
لووی اوزلرنه الوغ ضررلر کیتوره در . قانال حقنده شوشی اش
انگلیزلرده ده تجربه قیلندی .

دی لیسس فردینان فرانسه ده وارسایل شهرنده ۱۸۰۵ نجی یل
نویابراینده دنیاغه کیلوب ، عالی مکتب درس لرینی تمام ایتکاندن صوگ
سیاست دیاسینه کرگان ایدی . چیت مملکتلرده قونسول بولوب ،
یوردی و اوشبو خدمت برله مصرده ، اسکندریه ده طوردی .
صوگندن سیاسی تهمت سببلی اورئندن عزل ایتلوب حکومت
خدمتدن یراق طوررغه مجبور بولدی . شوشی حالی ایچون عائله -
سی ، دوستلری احتمال قایغرانلردر ، دوست دشمن آراسنده
مسخره بولوق دیگانلردر . لکن دی لیسس نك آوروپا ایچون

اسلامده اڤالك ظهور ايتكان اختلاف واسماعيليه مذهبي

اسماعيليلردن خشاشين طائيفهسى

«خشاشين» طائيفهسى قايسى مذهبه منسوب ايدى؟ خشاشين طائيفهسى، كوزه تکهن مقصدلرى، افعال وحرکاتلرى دعوت سيستملى اعتبارى بله باطنيلرگه بيك ياقن طورالر. شونلقدن بولورغه كيرهك اسلام تاريخن (اسلامده ظاهر بولغان مذهبيلر و عموما اسلامنگ آغومن) تيكشروچى عالمرنگ بيك كوبي «خشاشين» طائيفهسن باطنيلر جملهسندن صاناغانلر. واقعا بونلرني هر نه قدر باطنيلر جملهسندن صاناغره ممکن بولسه ده مذهبيلرنگ سلسلهسى «اسماعيلى» لرگه باروب توتاشقانه بز، بونلرني اسماعيليلر بله بر قاتارده سويله وني مناسب كوردك. ذاتا باطنيه مذهبي اوزى ده اسماعيليه مذهبينگ بر تارماغينه در. آنلرنگ مذهبده اوچرالا طورغان غننه لر، اسماعيليه مذهبينگ غننه لرينه باشقهراق بولسه ده مذهبيلرنگ اساسى اعتبارى بله يوغاروده سويله دگمز «عبدالله بن ميمون بن قداح» طرفندن تأسيس ايتلگن و اسماعيليه مذهبي اسمى آستينه كرتلگن مذهبنگ تورلى شكل، تورلى صورتده ظاهر بولغان بر فرقهسى گنه در.

باطنيه مذهبيلرنگ بوتون فرقهلى اسماعيليه مذهبينه منسوب داعيلر واسطهسى بله گنه تارالو هم ده توزولونده انكار ايتوب بولى. مثال اوچون «قرامطى» طائيفهسن آليق؛ بو طائيفه اسلام تاريخنده بالاتفاق باطنيه مذهبندن صاناادر. حالبوکه، بو مذهب، ابن ميموننگ اوغلى هم ده خافى (خلفه فى) بولغان احمد بن عبدهنگ داعيلرندن «حسين الاهوازى» و آننگ شاگردى بولغان «حمدان قرامطى» واسطهسى بله تارالغانلنن يوقاروده كوروب اوتدك. ذاتا آنلر اوزلرى ده بوتون قيلغان اشلرن «مصر» خليفهلى بولغان، اسماعيليه مذهبينگ ايگ كوجلى

حاميلرندن صاناالا طورغان «فاطميلر» نگ اشاره و امرلرينه قاراب آنلرنگ بوبوروغينه توفيقاغنه اجرا قىلالر ايدى. شونلقدن «اسماعيليه» مذهبينگ ۱۴۸-۷۶۵ تاريخندن سوگفى كيدشن باطنيلر بله آروب يورتو قيين در. چونکه عبده بن ميموننگ تأسيس ايتديگى مذهبي، گرچه اسماعيليه مذهبي اسمنده بولسه ده چنده باطنيه مذهبي ايدى. مذهبيلرنگ كوب نرسهسى يه شرين ايدى. باطنيلرنگ دعوت سيستملى ده عبده بن ميمون طرفندن قولغان سيستملىرنگ بر قدر باشقارتلغان بر فرعسيدر. بو ايندى يوقاروده تفصيلا اوتدى. شوناغره قاراب خشاشين طائيفهسن «اسماعيلى» لر آراسنده سويله و مز، تاريخنى حقيقتلرگه مخالف توگلدن

درست، خشاشين مذهبينگ مؤسس - توزوچيسى بولغان «حسن صباح» نگ آتاسى «على»، اماميه - اثنى عشره مذهبينگ ايگ يالقنلى، ايگ اخلاصلى كشيلىرندن ايدى. آننگ تريهسنده اوسكهن «حسن صباح» ده باشده اثنى عشره مذهبده ايدى. فقط سوگراق اول اوزينگ مذهب آلماشدردى، اسماعيليه مذهبينه كردى. بو ايسه كيه چكده كورلور.

شول مقاله مزنگ باشنده راق اسلام و شيخلق پردهسى آستينه يه شرنگن آدملىرنگ اسلام اسمندن تورلى مذهبيلر و سرلى جمعيلر، طريقتلر توزودن مقصدلىر حقنده سوز بولدى. فقط بو جمعيلر- نك چنلاش كوره باشلاولرى اسلام، دولتينك، كوچدن توشكهن خليفه لرنگ آرغنه نرسه لر اوچون اوز آراتاريشا، صوغشا باشلاغان زمانلر نده غنه كورله در.

عباسى خليفه لرندن «المأمون» زمانده اورته لقنى قان بله صوغاروچى «باطنيه» مذهبينگ رئيسلرندن «بابك الحرمى» نك باش كوته رووى، «نصر بن شبت» قته لرى، (۲۰۹ سنه هجرىه- ده گنه نصر بن شبت نك تحريباتينه خاتمه يرلدى. بابك قتهسى ايسه سنه هجرىه ايله ۲۲۲ سنه ده المعتصم خليفه دورنده گنه

قاراغان آدم، خشاشین که باشقه به شرین جمعیتلرنگ هیج بری مقصدلرینه ایرشمه گن به ختسزلر، تلهك واملارن بولدر و یولنده قصور ایتکدن یالقاوور، قورقافلر بولولرینه قناعت ایتەر. واقعا اول زمانتک ایك بیوک حکمدارلری خشاشین آلدنده تتره ب تور دیلر. اهل صلیب قوماندانلرندن ایك غیرتلیسی بولغان انگلتره قارالی ریشاد آلرغه مراجعت ایته، شیطانلقده ابلیسکه استاذ بولورلق حیله کار خشاشین شیخلری بله مناسبتده بولا و آنلردن استفاده قیله در ایدی.

خشاشین طائفه سی چن معناسی بله آنارخیستلر ایدی. آنلرنگ اوطورغان اورنلری ده طاولوق تاشلق بر یر بولغانغه (آزرایجان قزوین طرفنده بابك نك حكومت سوردیگی اورنلرده) یول باصقلغی اوچون یك اوگای یر ایدی.

خشاشین طائفه سینک مؤسسی، اوزینک نباتی، عزمی، ذکاسی بله شول عصرده گی بوتون آدملرگه فائق بولغان «حسن صباح» اسمنده بر شیعی بولغانلغن یوقاروده باغان ایدك.

حسن صباح، سنه هجریه ایله ۵ نچی عصرنگ صوگنغی یارعینگ اورتالرنده، میلادی ایله ۱۱ نچی عصر ایچنده ظهور ایتکدن، آنک اتاسی «یمن» امیرلرندن «یوسف حمیری» نسلندن بولغان «علی الصباح» اسملی بر آدمدر. «علی» نه تکسی بله یمندن «کوفه» گه کوچوب کیلگن، کوفه دنده ایرانغه کوچوب «رهی» شهرنده یرله شکدن ایدی. «رهی» شهری ایراننگ ایك ایسکی شهرلرندندر. حاضرگی کونده ایراننگ پایتختی بولغان «طهران» شهرینگ جنوبنده بولوب آناردن ۴-۵ چاقرم قدرگنه مسافه ددر. مشهور مفسر «فخرالدین الرازی» حضرتلری ده شول شهردن ایدی. «رهی» شهری بر زمانلر سلجوقیلرنگ پایتختی ده بولوب طورغان ایدی. رهی شهری بو کون خرابدر.

حسن صباح نك نه تکسی علی صباح، اثنی عشریه مذهبنه منسوب بر شیعی ایدی. لکن اول وقتده «رهی» طرفلرنده والی بولغان «ابو مسلم رازی» اسملی آدم، عموما شیعیلرگه قاتیلق بله معامله ایته، آنلرنی هر تورلی عذاب بله عذابله ودن کیری طورمیدر ایدی. شونلقدن علی صباح اوزینک مذهبن به شررگه مجبور ایدی. حقدده سویله ننگن سوزلر (خلق آنی ایمانسیز - ملحد دیلر ایدی) سببلی ابو مسلم قولینه توشودن صاقلانو اوچون اوغلی حسن صباح نی «نیشابور» غه اهل سنت مذهبننگ ایك بیوکلرندن بولغان امام «موفق نیشابوری» مدرسه سینه کوندرگن ایدی. اول وقتلرده، مذکور امام، نیشابور شهرنده درس نهیتو بله ن مشغول ایدی. امام موفق حضرتلری نك حضورنده تحصیل ایتکدن آدملر محترم بر دینی عالمگنه بولوب

باصدرلدی، المعترضد خلیفه دورنده باش کوترگن «ابو سعید القرمطی» و آنک خلفی (خلفه فی) بولغان «ابو طاهر» قتهلری، عباده بن میمون خلف (خلفه ف) لرندن بولدیقی حالده علی رضی الله عنه اولادندن بولون دعوا ایتوب اوزنی «عبیدالله المهدی» آتاوچی «سعید» نك داعیلرندن «ابو عبدالله» نك «آفریقا» ده غی حرکتلری (بو آدم هجریه بله ۲۸۸ه، میلادیه بله ۸۹۴نجی سنلرده آفریقاغه چغوب باشده معلمك ایتوب «قطامه» قبیله سنی قولینه آغان. صوگره بر عصردن یرلی دوام ایتوب کیلگن، عباسیلرنگ امتیازلی «قالونیه» لرندن بولغان «بنی اغلب» حکومتی بله صوغش باشلاب ۲۹۶ هجریه - ۹۰۲ میلادیه ده بنی اغلب حکومتینه غلبه ایتوب پایتختلری بولغان «رقاده» شهرینه کرگن ایدی. شول سنده «عبیدالله المهدی - سعید» ده «سوریه» ده گی «سلامه» شهرندن آفریقاغه (رقاده گه) هجرت ایتکدن و آندن «مصر» غه کوچوب فاطمیون - عبیدیون حکومتی تأسیس ایتکدن ایدی. بو طوغروده اونکهنده سوزمز اوتدی) کوزه تکدن مقصدلرینه یاقنلاشو یولنده برنجی آدملر ایدی. بو اختلاچیلرنگ همه سی شیخ لوق په رده سی آستده حرکت ایتوچی شول آدملرنگ بوتونسی آرو، تالونی بله مس، غیرتلی، نباتلی، جن فکری یالقونلی، ملتچیلر ایدی. شیخ، ایشان، مرشد اعظم، غوث عالم اسمنده بولغان شول آدملر، دینسزگنه توکل ملت محبتی آلدنده وجدانلرندن آداسقان انسانیت بله مس قان توککچ یرتقچلر ایدی. بونلرنگ اوز یوللرنده موفق بولغانلرندن قایسینک غنه خلف (خلفه ف) لرن تیکشرسه کده آنلرنگ سیرتلرنده بزنگ شول دعوا مزنگ عین کوررمز. «مکه» شهرن تالاب، حاجیلرنی اوتروب یورگهنده «ابوطاهر» نك دهشتندن «کعبه» دوارینه ترماشوچی مؤمنلرگه خطاب قیلوب ابوطاهر طرفندن سویله ننگن سوزلر، فاطمیون دن «حاکم بامرالله» نك معامله لری همه سی شول جمله دندر. بو آدملرنگ خلق آراسینه تورلی خرافه لر تاراتولری میلیونلرچه آدم قانی توگولرینه قاراغانده اسلام دنیاسینه کیترگن ضررلری «چینگیز» خان بالالرندن هولاکو همده «آساق تیمر» نك اسلام عالمینه کیترگن ضررلرندنده مک قات آرتقدر. چونکه بونلرنگ اسلامغه کیترگن ضررلری کوبره مک مادی جهنکه قایتادر. حالبوکه، تگیلر اهل اسلامنگ روحلرن اوزلرنگ خرافه لری بله زهرله مشارددر. شونک اوستینه مادی قوتنک صنوونیه ده کوب خدمتلری بولمشدر. بو طوغروده اسلام تاریخی حسابسز کوب قارا صحیفه لر صاقلانغان. فقط بونلرنگ شول تخریباتی ایرانده ظاهر بولغان «خشاشین» طائفه سینک تخریباتی قارشوسنده نول - صفر درجه سینه توشەر. بونلرنگ ایکی عصر قدر دوام ایتکدن مدته گی حرکت و اشلرینه

قالمیچه دولت - حکومت اشلرنده زور، زور منصبلرغه منه لر ایدی .

حسن صباح ده گهرچه نه تکه سی کبک امام موفق مذهبنه معارض بولغان بر مفرط ، بر شیعی بولسه ده آنک درس لرینه مداومت ایتونی اوزینه بیک زور غنیمت بلدی . چونکه اول بونک سبیلی بردن والی ننگ تعقیبندن باشن قوتقاراجق ایدی ، ایکنجیدن امام موفق کبک مشهور بر عالمگه شاگرد بولوی آرقاسنده زور بر منصب قولغه توشوره چک ایدی .

حسن صباح ننگ نیشابورده وقتنده مدرسه طلبه لر ایچنده استعداد و ذهنلرننگ اوتکننگی بله ایگ اوستده طوروجی طاعی ایگی شاگرد بار ایدی . بونلردن بری علوم ریاضیه و فلسفه ده زمانینگ بر نیچلرندن سانالغان اوزینه شرق « فوله ری » لقبن ببردگن مشهور « عمر خیام » (آنک یاورویا تللرندن بر نیچه سینه ترجمه قیلغان جبر حقنده یازغان غایت مهم بر کتابی هم « رباعیات » اسمی شعرلر مجموعه سندن عبارت بر فلسفه کتابی ، تألیف ایتکن کتابلری ایچنده ایگ مشهورلرندن در) حضرتلری ایدی . ایکنجیسی مدرسه لر صالدروب علوم ، معارفه بیک زور خدمت لر ایتکن ، دولت اشلرنده ، حکومت اداره سنده زور منصبلرگه منگن ، شرق سیاستچیلرننگ ایگ زورلرندن بولغان « نظام الملک » (نظام الملک سلجوق سلطانلرندن آلپ آرسلان بن داود هم ده آنک اوغلی ملکشاه زماننده باش مینیستر - صدر اعظم لق درجه سینه منگن) حضرتلری ایدی .

حسن صباح ده استعداد و ذکاوت ده بونلردن اوستن بولسه ده توبه ن توکل ایدی . قصه سی بو اوچ آدم شرقننگ اوچ نورلی یولدزلری بولاچاقلری یه ش وقتلرندن اوک معلوم ایدی . بونلر مدرسه ده وقتلرنده بیک صمیمی دوست ایدیلر ، کوب وقتده آرالرنده علمی مناظره لر بولا ، تورلی مسئله طوغروسنده محاکمه ایتلر ایدی . بو اوچ درس آرقاداشری آراسنده ایگ یوغارو کوزلیسی ایگ حریمی حسن صباح ایدی . آنک بوتون فکری ، اوی دولت اشلرنده زور بر منصب قولغه توشروب اوزیننگ روحینه مناسب بولغان علویت - بيوکک کسب قیلحق ایدی . اول اوزیننگ شول تله گن درس ده شلرنده بر آز بلدرگن ایدی ؛ بر وقت آنلرغه شول روشده تکلیف ایتکن ایدی : « حرمتلو آرقاداشرلم ! استاذمز امام موفق حضرتلرننگ حضور عالیرنده تریه ایتلگن و آنک خانه تدریس لرینه دوام ایتکن آدملرننگ کوبره گی زور ، زور مرتبه لرگه ایرشه لر . بزنگ آرامزدن ده شاید برمز بيوک بر اورننه تعین ایتلور . مونه بزنگ قابومزغه شوندی بر منصبکه نائل بولسه ده آرقاداشرلرنی ده اوزیننگ سعادتی بله اورناقلاشسن

ایدی . بو طوغروسده اوز آرا عهد ایتشیک « دیگن ایدی . حسن صباح ننگ شول تکلیفی بيوک بر شوق بله قبول ایتلدی . آنلر شول حقده عهد ایتدیلر ، سوز بیرشدیلر .

شرق ننگ داهیلرندن بولاچاق بو اوچ شاگرد ، تحصیللر اکیال سوکنده تورلی طرفقه تارالغانلر ایدی . بونلر آراسنده ایگ اول موفق بولغانی « نظام الملک » بولدی . بو آدم بر نیچه وقتلر تورلی مأموریتده خدمت ایتکندن سوک سلجوق سلطانلرندن « آلپ آرسلان » دورنده باش وزیرلک مرتبه سینه کوته رلدی . آنک شوندی بيوک منصبه آشوی معلوم بولغاچ « نظام الملک » یانینه باشلاب باروجی « عمر خیام » بولدی . باش وزیر (نظام الملک) اوزیننگ ایسی آرقاداشن غایت بيوک بر حرمت بله قارشی آلدی . عمر خیام ایسی عهد طوغروسنده سوز آچقناچه اوق نظام الملک آنارغه بيوک بر منصب - ناظرلک تکلیف ایتدی . لکن علوم ، معارفدن لذت آغان فیله سوف ، ریاضی عمر خیام ، بو تکلیف نی قبول ایتمه دی . علم بله اشتغالینه خلل کیترمه و شرطی بله معیشتی تأمین ایتلرلک ایرادی - داخودی بولغان کچکنه بر خدمت بله قناعت ایتچکن بلدردی . طبیعی آنک شول استه دگی قبول ایتلدی . اول بيوک بر معاش بله « نیشابور » شهرنده درس ؛ یتورگه تعین ایتلدی .

بو واقعه دن بایناق سنه لر سوک آلپ آرسلانننگ خلفی (خله فی) سلطان « ملکشاه » دورنده عمر خیامغه قاراغانده بتونلای باشقه یولده بولغان حسن صباح ده سارایغه نظام الملک یانینه کیلدی . اول وقتده ده نظام الملک باش وزیرلک منصبده ایدی . حسن صباح ، باش وزیرگه ایسی عهدنی اخطار ایتدی - ایسینه توشوردی . طبیعی آنک ده تله گی قبول ایتلدی ، نظام الملک ننگ توصیه سی بله زور بر منصبه تعین ایتلدی و آنک شفاعتی سایه سنده هر کون سلطان « ملکشاه » ایله کورشه آلا ایدی . لکن بيوک احتراملی و زور منصبلرگه کوز تگگن حسن صباح ، اوزیننگ شول منصبینه قناعت ایتمه دی . بلکه بتون کوچن صرف ایتوب سلطان « ملکشاه » آلدنده اعتبار قازانورغه و آنارغه تأثیر اجرا ایتهرگه اجتهاد ایتدی . واقعا اوزیننگ درایت و دهاسی سایه سنده قصه غنه وقتده سلطان آلدنده سوزی اوته چه ک بر حالگه کیلدی و سلطانه بولغان شول تأثیرن اوزیننگ ولی نعمتی بولغان نظام الملک ضررینه استعمال ایتدی . آنک طوغرولفی حقنده سلطانی شبهه گه توشورگه طرشدی . بوندن مقصدی نظام الملک ننگ منصبن قولغه توشورمک ایدی .

واقعه بوندن عبارتدر : کونلرننگ برنده سلطان « ملکشاه » دولت ننگ واردات (کرش) و مصارفی (چفش) حقنده نظام الملک که

۴۸۵ نجی یلده نظام الملك نى اوتر تىكن ايدى . مونه شول چاغنده اوزى بله برگه «الموته» قلعه سنده طورغان ايسكى دوستى ابوالفضل گه تىكى واقعه نى سويله ب: «اول وقتده سىمى تىلى ايدىگه ياكه ميسمى تىلى ايدم؟ اصفهانده ميگا بيرگن دوارك قايسمزغه بيرلورگه تىوش ايدى؟ منه ايكي دوست تابو بله تىكى سوزمنى يرينه يتكردم» ديب لطيفه ايتكن ايدى . واقعا شول وقتلرده ملكشاه نكده اولگن وقتى طوغرى كيلگه نلگدن سلجوقى دولتى بيوك بر اختلال ايچنده قالغان ايدى . اول وقتلرده ايندى حسن صباح اوزى ده بايتاق كوچ جىغان ، سلجوقيلر بله كوره شه باشلاغان ايدى .

(آخرى بار) .

ذاكر آوخاف . « قوزنيسكى » .

شعر:

چنلابده شادىمى؟

اول ماتور، يه ملى ، آنك بىتكه يلر نده نور اويى ،
كوكدگى آيغه بتونلەي باشقه ياقى «آي» منى؟ ..
برگنه اول بو جهانده يوق گوزه للكده تىگى .
اول زليخا، حوالر ييتمه س ماتورلقغه آنى ...
اول ماتور، بيگردهك ماتور شول ، هر بيرندن گل طاما ،
بركولوب اوتكن قارى ده بارچه نك كوگن تابا ..
هر وقت شاد، اويى ، سيكره ، بلميدر قاينك «نى» در؟
بار جهاننگ آستى اوستكه كيلسه ده قاينميدر ...

ئه اچندن نيندى صوك اول؟ .. شادمنى چنلاب شولاي؟ ..
يوق! .. اچندن شاد توگل هيچ ، كورنه تيك اوسته ن شولاي .
اول جلى ، حسرتله نه ... يالقن بله ن تولغان اجى ،
كولسه ده بيت ، اختيارسز ، «كورمه سن» دى يات كشي ...
كمنيدر قارغى ، همان رنجى ... آناردن زارلانا ،
ئلكى اوتكان اشلىرى ايسنه توشه ده ، خورلانا ...

قايدە ايندى آندە شادلق؟ .. قلبى بيت يانغان آنك ،
اول حاضر سيزگان ، نيچك يه شلك «؟» بله ن آلدانغان ...
احمدجان مصطفاى - «توكه» .

بر ميزان توزورگه امر ايتدى . وزير ايسه بو ميزاننى توزومك اوچون بر يل قدر وقت صورغان ايدى . شول وقتده حسن صباح ، محاسبات ديوانده خدمت ايتوجى بوتون آدملىر بيرلگن تقديرده مذكور ميزاننى قرق كون ايچنده ياصاب بيره آلاچاغن ملكشاه غه معلوم ايتدى . ملكشاه مذكور خدمتچيلرنى حسن صباح نك خدمتينه بيردى . حسن صباح ده بيرلگن مدت ايچنده ميزاننى توزوب اولگرتدى . ديمك بوندن صوك نظام الملك كوزدن توشه چك ايدى . فقط اولده اشنگ وقتده بونك چاره سن كوررگه كرشدى ؛ حكومتنگ بر نيچه كاغدلرن يه شررگه موفق بولدى . سلطان كاغدلرنى مطالعه ايتكندە آنلرنگ انتظامسزلقينه توشوندى . طبيعى ايندى واقعه دن خبرى بولماغان حسن صباح ، بو طوغروده هيچ بر تورلى ايضاح بيره آلمادى و سلطان طرفندن شلته ايتلدى .

نظام الملك نك شول غلبه سى و آندن فوق العاده اوستالىق بله استفادة ايتووى آرقاسنده حسن صباح بوتونلاى كوزدن توشدى ، ساراي دن كيتوب وزيرنگ اوچ آلووندن قورقوب يه شر نورگه مجبور بولدى . پايتختدن سورولگن حسن ، باشده «رهى» شهرينه باردى . لىكن آنده اوزينه بر ملاجا تابا آلماغانه رهى ده اوزون زمان قالورغه حسارت ايتمه دى . رهى دن اصفهانغه كيلوب «اسماعيليه» مذهبنك باشقارندن «ابوالفضل» اسملى بر آدمگه قوناق بولدى و آنك اوينده اوزون وقتلرده قالدى . حسن صباح ، ابو الفضل اوينده چاغنده بوتون حياتن سلطان ملكشاه بله وزيرى نظام الملك گه بددعا قيلمق و آنلرنگ سلطانتلرن توشروب اوزى بر حكومت تاسيس ايتك حقتده فكر يورتوكه صرف ايتدى .

حسن شول حقدە فكرگه چومسه اوز اوزن بلمه س حالگه كيله ايدى . بر كون اوز آدينه «اگر قولغه كيلورلك ايكي دوستم بولسه ايدى شول توركنك سلطانتى بله شول اول كشيبنك وزارتن آستن اوستينه كترر ايدم» ديب چقردى . آنك بو سوزن ايشتكن ابوالفضل ، حسنتك ساتاشو و جنله نووينه حمل قلوب آنازغه دوالر ايچرگن ايدى . چونكه شول قدر زور بر سلطانتى بر ايكي آدمنگ يغا آلوون آنك عقلى سيدرميدر ايدى . حسن صباح ابوالفضل نك نيندى فكرگه كيلگه نن و نى اوچون دوالر بيرگه نن توشونگه نلگندن هيچ بر سوز سويلمه س دن شول دوالرنى ايجه بيرگن ايدى . فقط حسن صباح يكرمى سنه مدتى آرمى ، تالمى خدمت ايتوب ، بتمه س ، توكه نمه س ثبات و عزمى آرقاسنده «لموته» كرپستينه - قلعه سينه مالك بولغان و شول وقتلرده مريدلرندن برى واسطه سى بله سنه هجرية ايله

حلب خاطرہ لری

حلب نك باقچہ لرنده . سوریه ده ایسرتكچ استعمالی . حلب ده مطبوعات و باشقه لر .

«حلب» نك كورلورگه تیوشلی بولغان اورنلرن بوروب چققان شیکلی بولغاچ بر کوتی زکی افندی برله شهر تیره سنده گی باقچہ لرنك ایك مشهوری بولغان «باشا باقچه سی» نه کیتدك . کیتکانه شولای بر باقچه نك اسمن گنه آتاب کیتسه كده یوزی تورغاچ کوب ییرلرنی و ثلله نیچه باقچه لقلرنی کوروب قایتدق .

حلب نك کوبره ك چیکلاوك آغاچندن عبارت بولغان باقچه لقلری بیک قالون «قارا اورمان» تشکیل ایتلر . آرالنندن اوتوی قیین بولغان چترلی قواقلر ، اورنی برله شالتراب آفغان یلغلر ، ملدره ب طولوب تورغان حوض — کوللر باقچه غه غایت طبیعی بر ره ك بیرلر . لکن حلب باقچه لری اچنده صنعی ماتورلق یوق . آرده انسان قولی ازی اول قدر کورنوب طورمی . آلاز میگا اورال طاولرنده غی قالون و قارا اورمانلر بیرگان تأثیرنی بیردیلر .

حلب نك اوزنده سیر اورنی بولغان بره ر عمومی باقچه یوق . چیتده ره ك یلغه بوینده بولغان بر باقچه خصوصی قولده بولوب آنده کرو اوچون آیرم حق آله .

اول باقچه اوز یولنده بر کافی — شاتان بولوب آنده کوکل کوتاروده کچکنه گنه بولغان آچیق اسسیناده خانم و ایرلردن مرکب آرکیستر ، آنك اویناغانون طککلاب اوطورو و آرکیستر اعضالری خانلرنك آرا صبرا یوو وجرلاولرن قاشا ایتودن عبارتدر . قابقه دن کر گنده آنگان بیلیت باقچه اچینه تزلگان اورندقلردن برسینه اوطورووب موزیقه طککلاوغه حق بیره . لکن آنده کر گاج «بوفیت» دن بره ر نرسه آلوب اچو یاکه آشوده فرص منزلنده در . بوفیت ده غی نرسه لرنك بهالری بزنگ روسیه غه نسبتا بیک ارزان بولسه ده حلب نك اوزینه نسبتا بیک یوغاریدر .

بیروت نك آندی کافی شاتانلرنده کوبره ك چای ، قهوه ، لیمانادا ، غازوز شیکلی نرسه لر اچوب اوطوره لر . خمر اچوچیلر آرده کوب کورغی . بیروت ده اول اچملکلرنك اوزلرینه مخصوص اورنلری (بزده گی سابق پیوا خانلر منزلنده) بار . تله گان کشیلر شونده کروب کنه اچوب چغالر .

حلب نك کافی شاتان باقچه سنده ایسه کوبره ك آراقی اچلر ایکان . باقچه اچنده گی خالقنك بیک زور بر قسمی قوللرینه استکان برله خمر طوتوب اوطوره لر . عموما حلب ده اچو خصوصا بیرلی خلقنك اوز محصولی بولغان آراقینی (عرق نی) اچو بیک تعمیم ایتکان کورندی . کوب کشیلر شول عرقنی یالپاق شیشه لرگه سالوب قازاقلرنك ناصبای یورتولری شیکلی یانلرنده یورته لر ایکان . باقچه ده اوطورغانده آلدن آلی کسه لرنندن چغاروب بر ایکی یوطه طوره لر .

عربلرنك اول عرقلری شول قدر قوتلی که آنی استاکانتك دورتدن بر الوشینه گنه سالوب صوغه قاتناشدروب اچلر . اوزینك ایسی ده فوق العاده قبیح . مین روسیه غه قایتانده اوجراغان ، بتون وجودینه روسیه نك آق آراقیسی سکشوب آنک ایسی آ گارغه یفار ایسی درجه سنده خوش کورنگان ، بر روس بابایی ده اول آراقی حقنده : «ئهی ، ئهی اوغلم ! مقدس مملکت نك آراقیسی بیک صاصی ایکان . خدای کورسه تمه سون» دیب کیدلی . ایسرتكچ استعمال ایتوننگ بو کونده سوریه ده بیک کیگ بر مقیاسده طارالوب بارغانلغی مسلمانن خرسیانی آنک برله مبتلا بولغانلغی تأسف برله ذکر ایتاوب اوتهرگه تیوشلی نرسلردندر . تورکیه اوچون بیک کوب اوکغایسزلقلرنك اوچاغی بولوب کیلگان جبل لبنان متصرفلغی بو جهتدن ده بر سلبی خدمت ایته . آنده آوللرده ایرته دن کیچکه قدرلی تورلی خمرلر اچوب ، تورلی اویونلر اویناب عرب حیاتینگ شاعرانه جهتلی برله گنه جوانوب اوطوروچیلر بیک کوب . اوزلری شولای کوب اچکان لبنانلیلر اچملکلرنی باشقه لرغده حاضرله ب بیرلر .

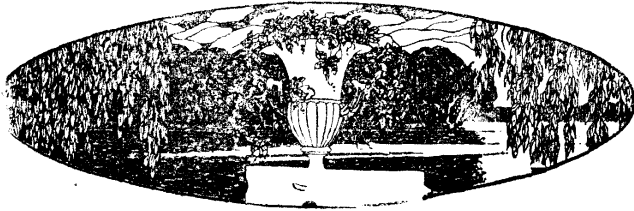
لبنان نك بو یاردمی بولماغانده ده سوریه ده اچونک تیز تعمیم ایتوینه میدان آچیق . چونکه آنده ا- پیرتلی اچملکلر بیک ارزان . مذکور عرقنك کچکنه استاکانن ایکی تینگه اچره تورغان اورنلر طولوب یانا . کوب آشخانه لرده دورت تین مقابلینه زور بر استاکان قبریس شرابی بیرلر . کانیا کنگ بوتیلکاسی ایلی تینگه قدرلی بار . وینا گردانی وینا ایسه چیله کله ب پیچکه له ب یوری .

بو کونگه قدرلی اسلام مملکتلرنك بردن بر کوکلی یاغی ایسرتكچ اچوننگ اول قدر طارالماوی ایدی . ایندی موندن صوگ اول مدهش خسته لك ده طارالوب کیتسه اسلام ملتلرننگ اقراض و تدنیسی یاقیتیق سرعتی برله کیتهر .

حلب کافی — شاتان باقچه سینک بولوب قویغان بر قسمی بار . آنده ره شه تکه بوینه فاحشه لر تزلوب اوطورووب اوتکان کیتکانلرگه سوز قوشقالاب قالار .

شام ده رسمی فاحشه لك برلگان . آنده باشقه شهرلرده کی

مرجانی

ترجمهٔ حال فسمی

«مرجانی مجموعه‌سی» نگ. اڭ مهم یرینی، یعنی ترجمهٔ حال قسمن یازونی اوستینه آلوب، بو خدمتی ادا ایتوچی شهر افندی شرف جنابلریدر. «مرجانی مجموعه‌سی» ده اوتهلورگه تیوشلی، آغر خدمتلردن برسی، ترجمه قسمنی باشقاروب چغو بولسه کیرهك.

مرجانی حضرتلرینک، مسلك و خدمتلرن، علمی قای مرتبهده ایکانلنگن آ کلامق، موندن ۵۰-۱۰۰ یل سوکندهده بیک ممکن بولغان اشلرنگ برسیدر. بو طوغروده، هیج بر وقتده اول قدر مشکلات چیکارگه طوغری کیلمه‌س. مرجانی حضرتلرینک علمی و خدمتلی کیرهك کماگه گنه بولسون، کتابلرینه کوز توشرو برله بلنوب، کوزگی کبک یالتراب توراجقدر. «تلك آثار نا تدل علینا فانظروا بعدنا الی الانار» شعرى مصداقچه، مرجانی حضرتلرینک علمی و خدمتلی، الی یوم القیامه. آثارلری ایله هر زمان بقی بولوب توراجقدر. ملتمز یاشاگان مدتده انشاءالله مرجانی حضرتلرینک اسم عالیلری یاشایه‌چک، کتابلری ده علم اهللرینک قوللرنده مرجع دستور بولوب توراجقدر. اما ترجمه حال قسمینه کیسهك، بو طوغروده مسئله غایت قیونلاشدر. صاحب ترجمه بولغان مرجانی حضرتلری اوزی عادی بر آدم اولماغان کبی، آنک ترجمه حالنی یازوده، بیگل بر اش توگل.

فقط، بزده گی بیوک ذاتلر نیچون ونی سبیکه مینیدر! شوشندی اڭ اهمیتی اثرلر حقنده اصم اخرس قیلندن سکوت ایتوب، اوستلرندن هیج بر وقتده توشمه‌یه‌چک وظیفه‌لرندن آیقلرن بر چیتکه طایدرلر. درست، انتقاد یازولر، که کری برلرنی توزه‌یتورگه طرشولر بیک قیون آور خدمتلرنگ برسیدر. طنچ‌غنه تورغانده، اوز راحتکننی اوزک یه‌رردی مجذولری اشلرگه بر جولهر بولماسه، بر عقلی ارتسکاب ایتمه‌س! . لکن بیوک ذاتلرنگ، بیوککاری ده، راحت فلان وطنچلقلرغنه التفات ایتمه‌سدن، اوز مسلکرن ترویج یولنده، اوزلرن قربان ایتولری بولسه کیرهك.

مینمچه، «مرجانی مجموعه‌سی» نه انتقاد یازیلو، آنک اعتبار و قیمتتی توشرمه‌سه کیرهك. «مرجانی مجموعه‌سی» نگ انتقاد ایتولرک

شیکلی معین کوارتاللرده حکومت طرفندن طانلغان فحش خانهلر یوق. حلبده ایسه فاحشه‌ک رسما ممنوع توگل.

حلبده تورکجه شام‌غه قاراغانده آرتغراق تعمیم ایتکان. آنده تورکجه سویله شوب یوروچیلر، تورکجه غزیده اوقوچیلر بیک جیش اوچری طورهلر. اورام بویلرنده نیمسجه سویله شوب یوروچیلرنگ ده اوچراشدروی حلبده اول ملتنگ نقوذی اوسه باشلاغانلغن ایسکه توشروب قویه.

مین بارغان وقتلرده آنده «التقدم»، «الاهالی» اسملرنده ایکی عربچه غزیده و میسیونرلر طرفندن برمی ایکی می ژورنال چغاریلا ایدی. غزته‌لرنگ برنجیسی خرستیان، ایکنجیسی اسلام غزته‌سیدر.

حلبده آشاو اچو نرسه‌لری شام‌غه نسبتاده ارزان و هر نرسه‌نگ اعلاسن طابارغه ممکن، لکن اونیل بهاری بر آز یوغاری. حلبده کورگانلرمنگ ایگ مهملری حقنده ایندی یازلوب بندی. کورلورگه تیوشلی بولغانی حالده کورلمی قالغان نرسه‌لرده طبیعی آز توگلددر. چونکه حلب شیکلی بر شهرنی ناما کوروب تو اوچون بیش آطی‌غنه کونتگ بیک آز ایکانلگی معلومدر.

•••

حلب که باررغه قرار بیرگچ محترم رضا‌الدین حضرتکه بر مکتوب یازوب اگرده اول شهرده آبروجه دقت برله قارالورغه کورلورگه تیوشلی بره نرسه بولسه (چونکه ایسکی شهرلرده گی مهم نرسه‌لر عادتده اول شهرلردن چیتده طوروب تاریخ برله اشتغال ایتوچیلرگه کوبرهك معلوم بولا) میگا بلدرون اوتنگان ایدم. مکتوبمنگ اورنبورغنه ایرشوی رضا‌الدین حضرتنگ آورو بر وقتینه تصادف ایتکانلگندن وقتنده جواب کیلمادی. لکن حلب سفرندن قایتقاچ قولیمه ایرشکان بر مکتوبده حضرت اوشبو سوزلرنی یازغان ایدی: « . . . . . سزنگ حلب سفرکرگه قدرلی مکتوبنی اولگورتورلک بولسه ایدی داغستان عالملردن محمد بن موسی القدق‌نگ قبرینی طابا آلماسز می، تاشنده وفات سنه‌سی یازلماغانمی؟ دیب بر نرسه یازماچی ایدم. قدق بزنگ بو مملکت عالملرینک استادی بولوب روایتلرگه کوره صوگ عمرنده حلب که هجرت ایتمش و ۱۱۲۰ هجری حدودنده شونده وفات ایتمشدر» .

مکتوبنی وقتنده آغان بولسه‌م بو حقه‌ده البته صوراشدروب قاراغان بولور ایدم. باشقه بره وقتنی حلب که باروب چغوچیلر بولسه بلکه ایسلرنده طوتارلر دیب آنی بو اورنده ذکر ایتوب اوتدم.

صافاری .

اورنلری کوب بولسه بولسون؛ شونده اول، همه مزنگ کتبخانه من ده، کتاب شورلکرمزده بولنورغه تیوشلی و شوگا تورلوق بر اتردر. مونگ بولای ایکانلگنده بزنگ شبهه مز یوق.

مین ایندی، «مرجانی مجموعه سی» ننگ ترجمه حال قسمی حقیقه بر آز ملاحظه بیان ایتکهچی بولام. آلاز ایسه رقم طریق بله ذکر ایتوله لر:

(۱) «مرجانی مجموعه سی» ننگ عمومیه ایکان وقتده ترجمه حال قسمی غایت قسقلق ایله یازلوب، کیره گندن آرتق درجه ده اختصارغه اهمیت بیرلمشدر.

(۲) مرجانی حضرتلرینک، آنا آناری، نسل اروغ، قرن داش و قیله لر حقیقه معلومات. یوق دیه چک درجه ده آز بولوب، مرجانی ننگ طوغان آلی، اوسکان اورنلری حقیقه ده تاریخی جهتن هیچ بر معلومات بیرلمه گان. وحالانکه بیوغرافلر، صاحب ترجمه ننگ نسل اروغی، طوغان اوسکان، حتی که نیچکده بولسه موقتا تورغان یرلری حقیقه ده، ممکن بولغان قدر معلومات بیرونی ترجمه حال یازوده برنجی پره نسیم ایتوب طوتالر. «مرجانی مجموعه سی» ده ایسه مونگ قیمتی طاغده زور بولوب، مرجانی حضرتلرینک نیندی کیفیتده ظهور ایتکانلگن، شطوب چقانلغن بلور ایچون موگا بیک زور احتیاج بار.

(۳) کچکنه وقتده غی تریه سی، نیچک ونی طرزده اوسوی، کملر و نیندی کتیلر آراسنده کوبره ک یوروی، نیندی تأثیرلر تختده بولنوی حقیقه ده معلومات غایت آز بولوب، بو طوغورده ده آرتق اختصارغه اهمیت بیرلمشدر.

(۴) «مرجانی مجموعه سی» ننگ، ۱۰، ۱۱ و ۱۲ نچی صحیفه لر نده مرجانی حضرتلرینک، بالا ایکان وقتده، یاش چاغنده غایت درجه ده شوخ (شوق) غه میال و مراقلی بولغانلی یازلغان. مونی یازو طوغوروسنده البته شهر افندی اصابت ایتکان. لکن بو طوغورده ده بر آز تیکشرونه توشوب، طاغنده اوزونراق یازغان بولسه گوزل بولاسی ایکن. مونی اوزونراق یازارغه تیوشلی ایکانون بیان قیلومو احتمال تعجب ایتوچیلرده بولور. لکن مونگ اهمیتی یخشوقغه زوردر. چونکه مرجانی حضرتلرینک، احوال روحیه سینه مطلع بولور ایچون آنک روحنده نیندی تالانت و چاقیلر، قوت واستعدادلر بولغان ایکانون طابوب چقارر ایچون مونگ اهمیتی فوق العاده در. زمان اوتکان صاین مونگ اهمیتی طاغیده آرتا باراچاقدر. بو کونده مرجانی حضرتلرینک روحی حاللرن تیکشروچیلر غایت سیره ک یا که بتونلای یوق ایسه ده کیله چکده بولارنک کوبه به چگی شبهه سزدر. مرجانی حضرتلرینک، تفصیل احوال کماثینی تیوشلی درجه ده یازماغانلغمز ایچون خلفلر مز بز که البته اوپکه قیلاچقلر. بو حقه ده شبهه ایتهرکه

یارامی. آلاز اول زمانده تیکشرونوب، جو قجنوب قارارلر، لکن بو زمانده، غایت آساتاق ایله تابولغان و تابولاجق نرسه لرده اول وقتده، مک مشقتلر برابر نه ده تابلماز. داهیلر ننگ همه سی ده شوندی شوخ (شوق) غه مراقلی بولغانلی معلوم. «مرجانی مجموعه سی» ننگ اوزنده ده «اکثر داهیلر، یاش وقتلرنده شوخ (شوق) مراقلی بولالر» دیب یازلغان. شوشی مناسبت برله تالستونینگ یاش وقتده غی بر حرکتی «پایتخت» زورنالرینک برسندن آلوب، بو اورنده درج ایتوب کیت مز، بر وطنده ییتوشکان ایکی داهینگ، شول خلقلری بر بر سینه اوخشامی میکان؟ ...

«... فیلسوف تالستونینگ ده تیلدیکلری کوبدر. اون یاشنده وقتده اوق اوچارغه هوس ایته باشلاغان. بر کوتی بر بولمه ننگ تره زه سینه منوب اوچمه چی بولغان ایکان، طبیعی یرگه یغلوب توشکان.

تالستونینگ یاشلگندن بیرلی بر مسلکی بولغان بولسه ده اولده هیچ کمگه اوخشاموون عبارتدر. کچکنه وقتده، اوقوب یورگان زمانلرده هیچ کمگه اوخشامانلی شیکلی، سوکندنده هیچ کمگه اوخشاماس ایچون «موژیک» کیومی کیوب یوردی... «الخ» (۵) مرجانی حضرتلرینک، اولده اوقوغان، یعنی یاش وقتدوق مکتب کتابلرینک قصورن سیزوب اوزی شول چاغندوق مکتب کتابلری یازا باشلاغانلی و شول طوغورده بایتاق سوزلر یازلغاننک سوکندنده اوشبو روشده بر جمله بار: «مرجانی حضرتلرنده اصلاح فکری قایدن و نی سبیلی اویغانه باشلاغان؟ آنا آناسینگ تریه سی و محیطنگ تأثیری ایله می؟ آنا بابالرینک کتبخانه لرنده مرجانی ننگ دائر فکریه سن کیکیاتورلک اهمیتی کتابلر بولغانمی؟ بو مسئله ده حقیقتی هنوز آکلماق. بزنگ فکر مز چه بو طوغورده آبدرارلق بر نرسه، استبعاد ایتهرک بر شی بولماسه کیره ک. بر خلقنگ یوزلرچه یلردن بیرلی، آغوب کیله تورغان آغمینک کوچرون، هیچ کمنک ارشاد و کورسه تونوندن باشقه ایکنچی یاقفه بوروب بیهرلک؛ یالغزی کلی روشده انقلاب یاصارلق، ده اقدار کورسه تنکان بر کشینگ اوز اجتهادی، اوز تبعی ایکانلگن استخراج ایتو اول قدر مشکل مسئله لردن بولماسه کیره ک. داهی شونک ایچون داهیدر.

بومناسبت برله مرجانی حضرتلرینک شاگردی، انکمز عطا الله المسلمی دن ایشونکان اوشبو سوزلرنی، بو اورنده یازامز: «داملا، درس کتابلرینک ییتوشسز، کیمچیلکلی بولولرون، بولارنی اصلاح کیره کلگنی هر وقت سوبله ر ایدی. اوزینگ عادتی بونچه، کیچ درسدن صوگ تاریخی واقعه لر، عبرتلی ماجرالر سویلاب اوطورغاننده، بر کوتی بر مناسبت ایله، کتاب تألیف و

دوام ایته آلامد. مونگ نوبتی میگا توگل بدکه میندن سوگراقرغه ایکانی تیزدن آگلاشندی. بخارا و سمرقنده و قتمده ذهن و فکرمی بو بولغه صرف ایتهرگه طوغرو کیلمه دی. آنده مینم برنجی پلانم ممکن قدر علمی و تاریخی کتابلرغه ماتریال بولورلق نرسه لرنی جمع ایته بولدی. شوندی و شوگا باشقه بیک مهم، کیچکتر لووی هیچ ده یارامی تورغان مسئله لرنی مینی اوزلرینه تارتیلرده باشقه لرغه مینم بورولورغه ده مجالم قالمی باشلادی»، دیب بیک اوزاق سویلهب اوتوردی.

مرجانی حضرتلرینگ بو یانلرندن بیک آچق آگلاشله درکه: مرجانی حضرتلرنده اصلاح فکری، اوزینگ سیزوی، اجتهادی سبیلی بولغان ایکان.

۶) بخاراغه بارغان وقتده یولده غی خاطره لری، نیندی تأثیراتلر کیچرووی، قایتقان وقتده یولده غی خاطره لری طوغرو سنده بیک آز یازغان. بو طوغروده البته، مرجانی حضرتلری اوزی ده هیچ بر خاطره یازوب قالدیرمغانلقدن، ماتریال تابووی ده هسکل بولغانلر. مرجانی حضرتلرینگ، بخارا یولده غی خاطره لری، شوشی و شوشندی انقلاب ترجمه حالن یازارغه طوتونغان بر وقتده ده تابولماغاچ موندن آری البته تابولماز ایندی. شونسی اوکنیچ!

۷) شهر افندی شرف جنابلی، مرجانی حضرتلرینگ بخاراده استفاده ایتمک استادلرینگ، قسه چه غنه بولسه ده ترجمه حالرون یازوده البته اصابت ایتمک. مرجانی حضرتلرینگ بخاراغه باروب کرگان و بخاراده اول تورا باشلاغان وقتلرنده غی تأثیرات و خاطره لری بر آچغراق روشده یازولا توشکان بولسه بخارا سفرینگ طولیراق دخی ده ماتورراق چغونه سبب بولغان بولور ایندی. مرجانی حضرتلرینگ، بخاراده غی برنجی تأثیرلری حقدنه اتمکازدن ایشلوب قالغان اوشبو سوزلرنی یازامز:

«داملا، بخاراغه باروب بیکانچی هم بولده بخارا حقدنه بیک زور امیدر، حسن ظنلر برله بارغان، فقط بخاراغه بارغاندن سوگ داملانگ کشی نانوده غی فراستی، احوالنی تیز آگلاب آلووی سبیلی بخاراده غی عالمر، مدرسلر برله آزرارق کورشکالاب، درس لرینه بر آز دوام ایتمکچوگ بو حسن ظن و امیدلرینگ بوشقه چغاچغون سیزونه باشلاغان. بارا تورغاچ بر یارتنی یل چماسی وقتلر اوتکاج «تسمع بالمعیدی خیر من ان تراه» مصداقیچه بخاراغه کیلویته ده بر توری ندامت ایتمک شیکلی بولغان. فقط بر یل چماسی وقتلر اوزغاچ اوزیمه خط حرکت تعیین ایتهب بخارادن استفاده یولن بیک یاخشی تابوب قولیمه بیک عزیز اثرلرنی توشروب مطالعه ایته باشلادم هم بو یول اوزمتک علمم

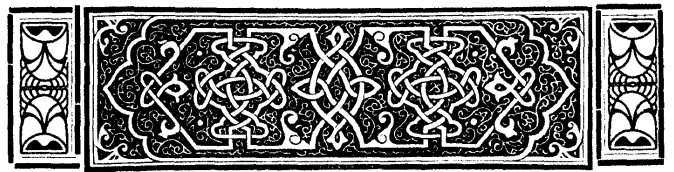
تحریر ایته شیکلی صنعتارنگ آرمزده یوقلغندن، بتونلای بتوب قالووندن سوز آچوب بزنگ خلق بیک قزق، کتاب یازو، تألیف و تحریر برله اشغال ایته لرنی، سلفلر اشی دیبکنه بله لر. شوشندی خطا و ضرری بر فکرنی اوزلرینه بر اعتقاد ایتهب آغانلر. منه مینم تألیف برله اشغال ایته و مونگ برسی خلقمز آراسینه تحریر و تألیف شیکلی صنعتلرنی اورناشدروب ییبه ررگه سبب و اورنهک بولا آلامی ایکان دیگان بر امیدم ایندی. موفق بولامی، یوقمی! مونس نا معلوم ایسه ده انشالله بتونلای تأثیرسز قالماس ئه لی. بو طوغروده امیدمنی بتوریم» دیدی. شوندن سوگ، بز «تقصیر داملا! اوزکر کتاب تألیف ایته جیلر یوقلقدن درس کتابلرینگ نقصانی بولورلرندن شکایت ایته سز، نیچون اوزکر بالذات الوغ و کچوگ درس کتابلری یازارغه طوتونمیسز؟» دیدک. شوندن سوگ بزگه جوابا اوشبو روشده یانانده بولوندی:

«مینم اوزمتک اول حقدمه اوبلاغان پلانم ده یوق توگل ایندی. فقط بر اوزک قرقغه یارلوب بولمی. نیچک بارسینه ده ییتوشه سگ؟ درس کتابلرون یازا باشلاودن تیک خلقمزینگ اعتقادلرینه تأثیر ایته سم کیله. خلقمزغه اوزلرن یعنی نسل نسب، تاریخی منشالرن بیک نق طانواتاسی بار. خلقمز، اعتقاد جهتندن، فوق العاده چواچق، ضرری بر اعتقاد و فکری اولدیقلری شیکلی اوزلرینگ کم ایکانلکلرن ایتهب بیرلک قدرده اوزلرینگ تاریخلرندن خبرلری یوق. بو آنده هیچ کیچکتر مه سدن خلقمزنی اعتقاد جهتندن تصفییه لازم اولدیغی شیکلی، اوزلرون بزنگ برله هیچ بر مناسبلری بولماغان، ملت و قوملرغه نسبت بیره باشلاولرینه قدر، تاریخلرندن آزده بولسه معلومات بیروب ئلگوره ک ده ضرور بولغان اشلر مزننگ برسیدر. اگر خلقمز اگ اول صاف اعتقادقه مالک بولوب، اوزلرینگ کیملر بولغانلقلرن تیزدن بله باشلامه سله اول تقدیرده درس کتابلرون توزه تودن گنه معنا چقماس. چونکه آدملرنگ همه عمللری اعتقادلرندن منبعت بولغاناغی شیکلی اوزلرن صاقلاب بارا آلورلری ده تاریخلرن، کیملر ایکانلکلرن بلورگه توقف ایته در. درس کتابلری خصوصاً کیچکنه ره کلرون یازماویمه، یازارغه طوتونماویمه بر سببده فکرمیچه آلدن ئلگوره ک کورمسی خدمتار بارلغی ایندی. یوقسه، مینده درس کتابلری تألیف ایته باشلاو فکری یوق توگل ایندی. لیکن موگارغه فرصت تابولماز شیکلی کورینه. مین یاش چاغمدوق، والدمز حضرتلری مدرسه سنده اوقوغان وقتده، بالارغه بیک آور، چوالجق یازلغان کتابلردن، اعتقاد و عبادتک دائر معلوماتلرنی بیرگانلکلرون کوروب، مونگ اوگنایسزلقلرن سیزوب اوزم موافق کورگانچه بالارغه اوقتور ایچون کتابلر یازمش و یازا باشلامش ایدم. فقط مین بو یولده

اسملى بلەندە يوروتلگان . شوندىن آلوب قىزغىزلىق حاضرگى تاشكىندى . نى دە آتاغانلىرى . قىزغىزلىق بازارغە كىلگان وقتلىرى نە « نان » ساتوچى سارتلىرى كوروب : « بو كىندە تاشكىندى » دىب ئەيتمە تورغان بولغانلىرى . سارتلىرى بلەن قىزغىزلىق آزالىرى بولماغانغە بر برسېنە شىقتىسىز مەاملە قىلغانغە ، شول اسم بلەن اسمەلە گانلىرى . يعنى « تاش قشلاق » دىب يوروتكانلىرى . قىزغىزلىق شول سوزلارنى « تاشكىندى » حاضرگى اسمەن آغان . حاضرگى تاشكىندى بون زامانە شەر توگل بلكە دورت اورنغە اوطورغان دورت قشلاق ايدى . بو قشلاقلىرى بخارا ، خيوە خانلىرىنىڭ برسېنە دە تابع بولمىچە ، اوز آقساقاللىرى طرفىدىن مستقل اداره قىلنە ايدى . قشلاقلىرىنىڭ اورتاسىدا جمعة دە بر مرتبە بازار بولوب ، سارتلىرى اوز آرا صوغشەلر ، بر برىن تاللىرى ايدى . بازار دە « بوزە » قايناتەلر ، اطرافىدىن كىلگان قىزغىزلىقچەلر ، ايسرەلر ايدى . « قاتقلى » لردن بولغان « اومرتقە » اوروى ، شول دورت قشلاقلىق بوغايلىرىدە اوزلىرىنىڭ قويلرن باغوب ، راحتلەنەر ايدى . شول قشلاقلىرىدە « يونس خواجە » (۲) اسملى بر كشى بار ايدى . بو كشى شونەغى بر ارستا تيمىرچىدىن زىبەك (طوب) ياساتقان ، بازار كون بازار دە سارتلىرى صوغشوب ، تالاشقان وقتە شول طوب بلەن آطوب بىك كوشىنى اوتركان . عمرلرنە طوبنى كورمە گەنگە ، شونە اوق يوراكارى بارلوب اولگان كشىلر بىك كوش بولغان . خلق تشويشكە ، اضطرابقە توشكان ، نيشەر گە بلەمە گانلىرى ، قورقشكانلىرى . « يونس خواجە » خلقنىڭ قورقۇشوندىن فايدالانوب ، هر طرفقە كشىلر باروب ، : « يونس خواجەنىڭ وقتى كىلدى ، يونس خواجەنىڭ وقتى كىلدى ! » دىب قچقرتقان ، چارلاتقان . شوندىن

آرتوغە بىك نق سبب بولدى . مدرسلرگە قناعت ايتكان بولسەم آلاز جىلسىنەغە جابونوب قالورغە طوغرى كىلگان بولور ايدى . بولاي اوزم كوبرەك اوز آلدغە اوقورغە . مطالعەغە مجبور بولورومنىڭ مىكا كوش فائەلرلى تىدى مین همه نرسەنى تىك يالغز اوزمىدنگىنە كوتدم . اگر مینم وصیتىمنى طوتسە كرسزە كىتابلىرىنى اوز كوش اوقورغە كوبرەك طرشىگرا ! شولاي ايتكان وقتەغە مطلوب بولغان نقطەغە ايرشورسز . مىكا مدرسلردن كونكان قدر علم آلو طوغروسىدە ياردملر كورلمە گاج باشدە قيون بولغان ايدى . لىكن مونىڭ فائەلرلى دە حسابسز بولدى . اللەنىڭ همه اشندە ئللە نىدى سىرلر باردر . (آخرى بولور)
عبدالعزىم المولى

حاضرگى تاشكىندىڭ مسلمان قىسمىنىڭ ظهورى خصوصىدە نقل

(ابو بكر افندى دىوايفنىڭ اتناغرافىيەغە ئائىد اثرلردن)
حاضرگى « تاشكىندى » موندن يوز يكرمى يل بورنغە شەر بولغان . شونىڭ ايجون دە آنى بوروگىنى « شاش » بلەن قاتشدرماسقە « شاش » دىب اويلاماسقە تىوش . « شاش » نى حاضر دە « ايسكى تاشكىندى » دىب ئەيتەلر . اول حضرت « زەنگى آنا » زيارتدن جنوب دە « نىس باش » اسملى قشلاقدن « چىناز » اسملى قشلاققە قدر سوزلغان اورندە بولغان . « شاش » نىڭ ئزى ، خرابەلرلى بو كوندە كورنوب طورا . زەنگى آنانىڭ (۱) وفاتىنە آتى بوزىللىر بار ، شاش ايسە آندردە يراق عصرلردە بار ايدى . حاضرگى كوندە ايسە جوللىككە ، صوسز صحراغە ئەيەلەنگان .
« شاش » صوگىنى وقتلردە « شاش كىندە » ، ايسكى تاشكىندى

(۱) زەنگى آنانىڭ جن اسمى « امين بابا » بولغان . مذكوراسمى آولچىلىقى بىك قارە تەئلى بولغانلىقىدىن كىلگان . موندن سىگىز يوز يىلر بورون « شاش دە توغان . آتاسىنىڭ اسمى « تاج خواجە » باباسىنىڭ اسمى « آرسلان بابا » . زەنگى آنا ، مك بر يوز آلتىنچى يلدە توركستان دە وفاتلانغان « خواجە احمد يسوى » نىڭ يىشچى مريدى بولغان . شاش دە وفاتلانغان . شونە كوملگان . شول يىرنى « زەنگى آنا » دىب آتيلار . يىرىلى خلق هر وقت آگا زيارتكە باروب طورالر . بو توغور دە مفصل معلومات اوجون ، تاشكىندە نشر ايتلە تورغان . Сбор матер. для стат. сыр-дар об-مجوعەسىنىڭ ۱۸۹۶ نچى يلدەغى ۵ نچى جلدندە ابو بكر دىوايفنىڭ « قازى قورت ساتوى حقتە حكايە » اسملى مقالهسىن قارا كوش . د . ا .

(۲) مالىتسىكى نىڭ ۱۸۹۸ نچى ۱۶ نچى يل نوپا بىردە تاشكىندە جفا تورغان آثار عتيقە جموعەسىنىڭ دورت نچى نومرنە : « صوگىنى عصرلردەغى تاشكىندى تارىخىدىن بر نىچە صحيفە » اسملى استاتىيەسىدىن كورمە مەركە تاشكىندى طشق دىشاندىن بىك جفا چىكگان ، اچدە دە اوز آرا اختلافلىرى ، غاوغالر كوش بولغان . تاشكىندىڭ دورت بولمىدە دورت « حاكم » بولوب ، بر برسى بلەن صوغشال « شىخ آوند ظهور » بلەن « سىزار » بولمى آراسىدە صوغش بولوب يونس خواجە اوزىنىڭ دىشانلىرىنە غالب بولغان . شىخ آوند ظهورنىڭ بىكى يونس خواجە خلقدن جىز ، باقر جىبوب طوب ياساتقان شونىڭ ياردمى بلە دىشانلىرىن چىكگان . صوغش بولغان اورتنى « جنك كو » يعنى صوغش اورنى دىب آتيلر . يونس خواجە آرتق تالانت ايسەسى بولماغانغە ، خلق آنى « بىكى » يعنى آميون چىگوشى دىب يوروتە بولغانلىرى . سردىيانىڭ شالندە « گوروح سراى » اسملى اورندە « عالم خان » دن چىكلوب تارمار كىلگىچ ، آنىڭ حقتە توبانەگى شەرنى چىغارغانلىرى : « جىستند بىر بىخ و بىقتند ظريفان بىكى بىكش نكاه ناكردە كرىخت » يعنى : « زىرەك آدملىر مذكور صوغشنىڭ قاچان بولغانلىقىن بلەسىلرلى كىلسە ئەيتسونلر بىكى آرتى آلدىنە قاراماسدن قاچدى . » دىب . شول شەردن مذكور وانەنىڭ تارىخى كىلوب چقا . هجرى بلەن ۱۲۲۲ نچى يل ، مىلادى ۱۸۰۷ بلەن ۱۸۰۸ نچى يىلر آراسىدە بولغان بولا ، . د . ا .

« قانقلى » « سانجقلى » « باغيس » « رامادان » اسملى قرغز اورولوندىن ايدى. سر عسكرلى قانقلى لرنك « اومرته » اورولوندىن خواجه سيد باطر، قارا قل باطر، نيزاقل باطر، بارلى باى باطر، سير خواجه باطر، غايب ميرزا باطر، بولىك باطر، خالى باطر ايدى. چوقبار اورولوندىن ايسان باى باطر، خيدر يك باطر ايدى. ايش قل اورولوندىن قونان باطر، قاراماس اورولوندىن قوناقباى باطر ايدى. سانجقلى لردن بولغان ساكغر او اورولوندىن توقسان باطر، جاباغى باطر، قرق صداق اورولوندىن ارسقل باطر، دارتقار باطر، بالق اورولوندىن جان تىل باطر ايدى. جونىب اورولوندىن غازى يك باطر، كول باى باطر، باغى اورولوندىن آيقن باى باطر، مگ ياشار باطر، ارس يك باطر، رامادان لردن جولان باطر، ايسين كىلدى باطر ايدى.

يونس خواجه ادارهنى اوز قولينه آغاچ، اوزاق يىلر « يك » بولوب طوردى. بو وفاتلانماچ، اوغلى سلطان خواجه يك بولدى. موندن صوڭ « اوتكر قوش يىگى » ايك صوڭندىن « رجب غاچ » يك بولدىلر. شوندىن صوڭ تاشكند، خوقند خانلرنىڭ قول آستينه كروب، آلا اداره سينده طوردى. ئەكرن ئەكرن اوسدى، زورايدى، دورت قشلاق زورغنه بر شهرگه ئەيله ندى. خوقند خانى « عمر خان » تاشكندنى اداره قىلو ايجون، بىكلر يىگن اسمن يىروب، اوزىنىڭ بورون قل بولغان بر پرسيانن يباردى. بو كشى خلقدن خراج، زكات، طناب باشندن نالوك آوب عمر خانغه يبارددر ايدى. اول وقتلر تاشكندنىڭ اطرافنده « قورغان » يوق ايدى. بىكلر يىگى يك كوب وقتلر طرف ايتوب، شهرنى قورغان بلەن ئەيله ندى. اون ايكى داروازه (قابقا) ياصاندى. بىكلر يىگندىن صوڭ اوغلى « ايشان قل دادقه » يك بولدى. موندن صوڭ يك كوب كشىلر يك لك ايتدىلر. روسلر « آق مسجد » نى آغان وقتده تاشكندده « ميرزا احمد » (۱) يك بولوب طوراد ايدى. « چمكند » كه باردى، روسلر بلەن صوغشدى، چمكندنى يىروب كىرو تاشكندكه كىلدى. جىدى يل يك بولوب اداره ايتدى.

تاشكند حاضرده: « شيخ آواند طهور، سبزار، كوكچه، بيش آغاچ »، اسمنده دورتكه بولتوب يورتله. سببى ايسه: روسلر تاشكندنى آغان وقتده تىكشردىلر، بوروننى اداره سن صوراشدىلر، تاشكندلىكلر: « بورون تاشكند دورت قشلاقدن ياصلان بولغانغه، دورتكه بولتوب يورتله ايدى » ديدىلر. شونلقدن بو كونده ده، مذكور دورت اسم بلەن دورتكه بولنگان.

احمد سردار . « تاشكند ».

(۱) ميرزا احمد قوش يىگى ۱۸۹۸ نچى يل تاشكندده وفاتلاندى. يك قارتايغان ايدى. بالا چاغاسى كوب ايدى. يك فقير بولوب قالدىلر. د . ا

صوڭ يونس خواجه شول دورت قشلاقغه « يك » بولغان . ميگا اون سيگر ياش ايدى . مېن تاشكند مکتبىنده اوق ايدم . شول وقت « ميرداد باى » اسملى توقسان يەشەرلك برسارت ميگا شول سوزلرنى سويله گان ايدى : « مينم اون ايكي ياشلك زمانم ايدى ، بازارده جب ساتاد ايدم ، صوغش يك قرغان ايدى . يونس خواجه اوزىنىڭ طوبى بلەن آتوب ، يك كوب كشىلرنى قردى » دىب . ميرداد باى كوبدن وفات ، بيش آغاچ محله سينده « يەنگى » كوچه سينده طوراد ايدى .

يونس خواجه ادارهنى اوز قولينه آغاچ ، راحتسىزلك ، غاوغالرنى بتردى . بروڭغى باشباشداقلىق بتوب ، طنچلىق ، راحتلك اورنلاشدى . سارتلرنگ عسيان قىلورلردن قورقوب ، آلا رغه آت مندرمى ، يا گا كيوم كىدرمى ايدى . ئەيتە ايدى : « آستلر يە آت منوب ، لوستلر يە ياخشى كيوم كىسلر ، تاغنده فتنه قوزغالار ، تاغنده باشباشداقلىق ايتەرلر » دىب . آتقە منگان يا كه يا گا كيوم كيگان بر سارتتى كورسە ، اشتراق صالا ، آچە توله تە ايدى .

يەش وقتم ايدى ، ميگا يونس خواجه نك عصرداشى بولغان « عظيم خواجه » اسملى سيكسان ياشارلك بر كشى برلەن سويله شور گە توغرى كىلدى . بو كشى يك قاتى آورى ايدى . « قاراسراى » اسملى كوچه ده بوزولوب بتكان بر تامده نوراد ايدى . بو كشىنى يك قرغاندم ، شوندى حلاده بولويغنه يك آچندم ، آوروونىڭ سببى صورادم . قارت : « اى مينم ، بالام ، بز كورگان طورمىنى دنياده آدم بالاسى كورمەسون ، تاشكندده يونس خواجه زمانى ايدى . آتقە منوب يورو ييد ، قاتى ممنوع ايدى . چقساقده ، كرسەكده ، برەر ياققە باراچق بولسە قده جەبەو بارا ، جەبەو قايتا ايدك . ايشكچى ايدم ، قرغزلرغە ايتك تگە ، آلا ردن تىرى جيوب آلوب قايتە ايدم . كوتلر دە بر كون تىرى كوتەروب كىسلە ، كىسلە آرودم . تالدم ، تىرلەب حالدن تايدم ، بز صالحون بولاقتك يائىنە اوطوروب صو اچدم . شوندىن صوڭ بو آورو ميگا ياشدى . يىنچە يىلر ايدى سلامت لەنە آلميم » ديدى . تاشكند روسلر طرفندن آلتماسدن بورون مينم يك كوب مرتبەلر كورگانم بار چىتدن قايتوب كيلوچىلر شهرگە ياقلاغانى بلەن آتلردن توشەلر ، تزگىندىن توتوب جەبەو كرمەلر ايدى . شولرنى كورگەچ ، بو اشنگ يونس خواجه وقتدن قالغان ايكانن اوبىلدر ايدم . هندىلر ، يهودىلر گەدە شهرده آت اوستندە يورو يك قاتى ممنوع بولوب . آلا رده جەبەو كروب ، جەبەو جفا بولغانلر .

روسلر تاشكندنى آغاچ ، بو عادتلر بارسى دە بتدى . يونس خواجه يك غيرتلى بولغانغه ، « اوليا آتا » ، « توركستان » ، « سىرام » « آق مسجد » لرنى آغان ايدى . يونس خواجه نك عسكرلىرى

مسلمانلارک اسلامیتہ نظرلری

(باشی ۲ نجی عددده)

بوگون اسلام دنیاسنده آزلقی تشکیل قیلمش بو طائفه، رسمی مسلمانلارک غایت فاجعهلی قیامت، دیگرلرک غایت دهشتلی مدنیته تاثیریه اولسه کیره او یاندیلر، اوزاق زمانلردن دوام ایده گلش غفلتلرندن یوقیلرندن طوردیله قالدیلر. قوزغالی سلکمنمی اوزاق اوبو سببلی طوگمش طوقتامش عقللرن قوزغایتوب صوقرایمش کوزلرن آجدیلر، اگ دهشتلی فاجعهلردن قیاس قبول ایتمز درجه آرتق دهشتلی قیامتک، اهللرک مسلمانلر اوستونده یوطار کبی قورقوج بر کارتیئاده قیامینی کوردیلر، اسلام دنیالنده مکتبلرک مدرسهلرک مسجدرلرک، منبرلرک، دولتلرک، عائلهلرک عقللرک عقیدهلرک غایت آیانچ قورقوج حاللره توشوب اگ توبه ن درکلره ایندکینی آکلادیلر، رسمی مسلمانلرده اسلامدن قرآندن بر شی قالما یوب کوزلر قاماشمش. کوکلر آدامش، قولایلر صاتاشمش ایکنینی یقینا بلدیله. اسلامیت چیکلرندن اوتوب چغوب انقراض اوبقولر نه، جهنم ایشکلر نه، مسلمانلرک تمام تره دلکلرینی ده سیزدیله. دهشتی شدتی چیکلردن اوزمش شو فاجعهلرینی کوردکدن صوگ شوطائفهده ریاست شرفنه بنمش بیوکلرک عقللرن حیرت باصدی، یوره کلرندن حسرت طاشدی. کوزلرندن قانلی به شلر آقدی. لکن غایت آغر شو حاللر، یعنی عقل حیرتلر نه، قلب حسرتلر نه، کوز به شلر نه بونلر مغلوب قالما دیله، بلکه اللهک فیضیه قلبلر نه وضع قیلنمش پاک اسلام مقدس ایمان برکسنده او آغر حاللر، بر آزیسکلک بیریلهده مسلمانلر اوستونده غایت قورقوج بر صورتله قیام قیلمش فاجعهلردن قتنه لردن نجات بوللرن، اصلاح چاره لرن آرادیلر ازله دیله. دهشتلی حیرتله، غلبه قیلوب، قانلی یاشلره قاطلی قایغولرده صبر ایدوب بیوگ خلوصله لوجه الله باشلانمش کوزل اشلرک خیرلی برکتلی اولاجنی معلومدر. بوگا کورهده شو طائفه، چیرک عصر قدرگنه آز برمدت اچنده اقتدارلر نه، درجه لرنه کوره بیوگ هم چوق اصلاحات یابدیلر. قرآن سنت بولنه، حقیقی اسلام دیننه اهل اسلامنی دعوت ایدوب آز زمانده کوب موفقیت طابدیلر. اسلام بالالرینک عقللرن فیکرلرن یوتوب بختلرن سعادتلرن اوبا گلش خرافی عقیده لرک بالان فیکرلرک باطل بدعتلرک بر طالاین واتدیله. بوندن صولده واتوب باراچقلردر.

زمانک آزلغنه، مساعدمزک، حریمزک طارلغینه هم ملتزمک

حاله قاراغانده بیک مهم بیک کوب یاقنلاشمش غایت نورلی، غایت شفقتلی استقبالی بالکر شو طائفه اگ الوغ قربانلری بیوگ عبادتلری برکسنده طوواچقدر. بوتون نرقیایتله بوتون کمالاتیه بوتون حقیقیته یر یوزنده اسلامیتک رسمیتیه یا کادن ظهوری، مطلقا شوطائفه ناک خدمتلری، عبادتلری برکسنده اولاچقدر.

درست، بو حرمطو طائفه شولایدیر. لکن شویله ایسهده بونلرکده بعض بر فیکرلری پاک اسلامک الوغ حرمتی علوتی حضورنده اتقادسز اعتراض قبول قیلنماز. بونلرکده بعض بر عقیده لری مقدس اسلام ده وار اگ بیوگ کمالاته برابر دوستانه قرار ایده مز. مثلاً: بونلر هیئت اجتماعیه حاجتلرینی ضرورتلرینی دینی، غیر دینی قسملرینه تقسیم ایدرلرده او حاجتلرک اگ نیوکلرندن بر چوغن غیر دینی قسمنه کورتورلر. بوگاده اساس اولمق اوزره او حاجتلر ضرورتلر حقنده شریعت طرفندن امر، فرمان یوقلغینی کوسترلر. درستی ده یوقلغینی دعوا قیلورلر. هر عصرک مصلحتنه موافق «تربیه و تعلیم» اصوللری توزومک، سودالرمزی کسبلرمزی یا کلا اصوللره بنا قیلمق، مصلحت اقتضاسیه هیئت اجتماعیه قانونلرن یا کلا توب توزه تمک، مکتب مدرسه لر صالدمق، غزیه و ژورناللر چقارمق، رساله لر کتابلر یازمق، عموما شریعتده خصوصی فرمانی کورغهمش اشلرینی، مهم حاجتلرینی اوتهمک، بونلرک شو اساسلر نه کوره، هر بری غیر دینیدر. اویله مهم اشلر بله شریعتک گویا آوش ویریشی یوق کیدر، بلورم شو تقسیم، شو حرکت بالکر شو زمان هم شو طائفه که گنه محصور دگلدر. بلکه غایت اسکی زمانلردن قالب بوتون اسلام دنیاسنده مقبولیت کسب ایتمش غایت اسکی غایت عمومی بر حرکتدر. اسلام عالمنده اسکی عصر عالمرینک، مؤلفلرینک همه سی شویله بر فیکرله کیتمشلر ایدی. خدایک رحمتیه اسلامیت شرفه احسان قیلنمش بر فیلسوفمزی استننا ایسه که صوگنی عالمرک صوگنی مؤلفلرکده هر بری شو ایسکی ازدن کیتدیله. لکن نه قدر ایسکی هم عمومی ایسهده شو تقسیم، شو حرکت، بنم نظرده، اسلامیت شائنه اصلا مناسب توگلدر. اسلامک کامل تعلیماته اگ بیوگ بر قصور، اللهنگ تام فیضنه غایت آچق بر بیخ وضع ایتمک کبی غایت معناسز بر حرکتدر. سماوی دینلرک هر برنده علی الخصوص اسلام دیننده کمالت جهتی انسانلرک همه مدنی حاجتلرینه، ضرورتلرینه وفا ایتمک جهتیدر. بر دین مدنی حیاتک همه کیره کلر نه رکنلر نه وفا ایدر ایسه او دین حقیقی معناسیله کامل اولور، الهی رحمت، عمومی نعمت اولور. مدنی حیاتک همه رکنلر نه وفا ایتمز دین ده اضافی بر کمالت بولنه بلور ایسهده حقیقی کمالت هیچ بر صورتله بولنماز. هیئت اجتماعیه حاجتلری حقنده شریعت طرفندن امر، فرمان یوق دیمک «انسانلرک عمومی

مدنی حاجتبرنه اسلامیت کافی دگل» دیمکدر. مدنی عمومی حاجتبره وافی اولماق عموما دینارده خصوصا اسلامده آچق معلوم بر نقصاندر. علی الخصوص بزم خیالمز کبی اجتماعی اقتصادی سیاسی عمرانی ادبی اخلاقی حاجتبرک اڭ بیوکارنه وافی اولماق، بو یورماق نقصاندر، فیوضات الهیهدن اولان دینلرک اڭ اکلنده غایت آچق غایت الوغ بر قصوردر بخندر. بزده جمهورک شو یا کلس فکرنی موقت کنه قبول قیلوب دیهیک «تربیه و تعلیمنگ عصر اختلافیه مختلف اصوللری، حکومت و محکمه لرک وقتلی، معقول تدبیرلری، تبلیغرافی، آیروپلان کبی طبیعت معجزه لرن عقللرک اکتشافلری، کیگ طبیعتک بتماز توکنماز خزینه لرندن استفادلری، مکتب مدرسه لری، تیمر یول هم پاراخودلرک تأسیسلری، غزیته و ژورناللر، رساله هم کتابلرک نشرلری، عموما اجتماعک اقتصادک سیاستک عمرانک غایت مهم لکن متبدل رکنلری هیچ بری دینی شرعی توگلدنر. یعنی شارع شو نرسه لری بله بو یورماشدر». لکن علقمز باشمزده اولسون او قدر مهم شیلر بله شارع حکیم نیچون بزده بو یورماش. او مهم شیلری بو یورمقدن شارع غفلت ایشمشی یا که عاجز قالمشی یا خود بزم اجتماعلر مزه قیاسلر مزه طابشروب استراحت و یالقاولق قیلمشمی یا خود مذکور شیلرک شریعت لسانته سویله نور قدر قیمتی اهمیتی اولمامشمی. البته شو دورت شفتنگ بری اختیار قیلنق ضروردر. چونکه بونلردن طش، بشنچی بر شق بولنق هیچ ممکن توگل. لکن شو شق لرک همه سی باطلدر. عجر، کسل، غفلت کیلرک شارع حکیم حقتده استحاله سی بدیهی در. «شارع نظرنده شوشیلرک شریعت لسانته سویلنور قدر اهمیتی قیمتی یوق» دیمکده قطعاً باطلدر. زیرا چیله گگدن قرده شگه صو بیرمک، بولدن اذالری آطمق یارطی خرمانی صدقه قیلنق، خاتونلره تلگان طرفدن قربان قیلنق کبی اشلرک قیمتی شارع نظرنده تقدیر قیلنوب شریعت لساندن سویلنمشدر. شبهه یوق شو اشلر، نه قدر مهم ایسه ده لکن یوقاریده مذکور اصوللردن، تدبیرلردن، اکتشافلردن، استفادهلردن، تأسیسلردن نشرلردن اهمیت بازارنده البته دوندر، کوب تو باندنر. اوله بالااضافه دون عمللره خصوصی صورتده اهمیت بیرمش شارع حکیم، یوقاریده مذکور اڭ بیوک عمللره انسانگ سعادت، دیاشیچون اڭ ضرور شیلره، لا اقل عمومی صورتده اهمیت بیرمز بو یورماز ایسه او وقت بوتون محاللر آیاقلانمش اولور. شارع حکیم بزم کبی نادان اولور، حکمت الهیه بوش بر هوا اولور، شریعت اسلامیه اویون اولور، قرآن عظیم فضائل الشهور درجه سنده دون اولور. «سبحنه و تعالی عما یقولون علوا کبیرا» «و نزلنا علیک الکتاب تبیاناً لکل شیء»

وهدی و رحمة و بشری للمسلمین».

قرآن کریمک تصریحنه هم ده همه مزک اقرارنه کوره شریعت اسلامیه نجات و فلاح دینیدر. لکن آکمز اولسون، نجاتله فلاح نه در. عییا! قرآن کریمده اهل اسلامه اڭ بیوک بر الهی بشارت قیلنمش «نجات، فلاح» نادان دروشلرک خیالی کبی شو دنیاده ذلیل، صوقور اولوب ده آخرتده عزیز، کوزلی اولمقدغنی عبارتدر؟ هیچ..... «ومن کان فی هذه اعمی فهو فی الاخرة اعمی و اضل سیلا» فقردن ذلتندن عمومی فساددن، جهلندن قورتلنماش ایکن، عزتدن حرمتدن هم حریتدن محروم ایکن، هیچ بر ملتده «نجات، فلاح» بولنماز. ذلتنده جهلندن قورتلوب عزت حریت صاحبی اولمق یالکمز همه حاجتبرک حصولله اولا بله چکدر. بوگا کوره ده اسلامده اجتماعک اقتصادک عمرانک سیاستک ادبک اخلاقک مدنیتک، ترقیاتک همه کیره کلری همه رکنلری حقتده یا خاص یا عام بر فرمان بولوغق ضروردر. هیئت اجتماعده عمومی حاجتبرک هر بر فردی بئمچه دینیدر، قرآن کریمک تقریباً هر بر صحیفه سنده «خیرات صالحات حسنات» دعوت قیلور آیت کریمه لره مأموردنر، اللهک حکمتنه عدالتنه دلالت ایدر نصلرله عمومی صورتده منصوصدر، ذلتنده تهاکدن فساددن منع ایدر فرمانلره مؤکددر، مدنی حاجتبرک ابدی عمومی اولا بله چکلری خصوصی برهانلر بله ده ثابتدر، دینیلک شرعیلک مطلقاً بره الهی فرمانله مأمور، مستحسن اولمق اعتبارله در. شرعیلکده خصوصی فرمانی شرط قیلنق بر جهتدن دلیلنمز، اساسنمزدر. ایکنچی جهتدن قرآنک جامعلگنه، دینک کاملگنه، عام نصلرک حرمتنه مخالفدر. خصوصی فرمانلرک اشراطی سبیلی قانونلرک تدبیرلرک غایت غایت مهملرن، اخلاقلرک عمللرک غایت گوزلارن دینیلک دیناسندن دینسز صحرا لره قوموق شو کونگی احوال مزک سیبلردن بر سبب ایدی. ایندی آندی آچی سیبلردن درس آلمق، صاقتمق وقتیدر. غایت کیگ ترقیاته سوق ایدر اسلامیتی غایت آزشیلره حصر قیلوب، طار دائرله صوغوب توگل بدکه بوتون ترقیاتیله بوتون کلاتیله بوتون کیگگیله قبول قیلماق ساعتیدر. حیاتک سعادتک، عزتک همه کیره کلری اسلامیت رکنلردن بره رکن ایدکنی آ کلامق مینوتیدر. شو خصوصلرده بز، بیوک بر فیسوفلرک طاوشلرینه قولاق ویرمه ش ایسه ک، مقدس قرآنک مقدس دعوتلرینه قولاق قویق بزده بورچدر. کیگ دینی کوچله نوب طاریتمق، مبارک قرآن عموماتنی آطمق نتیجه لرندنر که «قرآن و سنتکه یاشوب یاطو اسلام دولتلرینک انقراضنه سبب اولدی، فاسده اسلام قانونلری تطبیق ایتوله ایدی، بخاراده ایرانده رجملر یورتوله ایدی. بونلره آوروب قانونلری کریمه دی، لکن منقرض

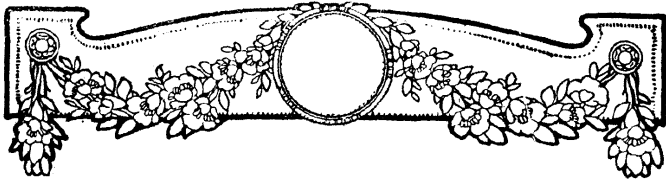
اولدیلر» کبی تماما تناقصدن، ذلتدن عبارت الڭ دون سوزلره قدر ایندک شویله سوزلر، دیهک، بلکه بر مجازدر. لکن ادب قلمندن شویله مجازلری سویله مک، ساحق نیچون؟ شویله دون فیکرلر، توبهن سوزلر، ادبسنر مجازلر بزده بوگون بایاقدرد. هر بری ده قرآنی اسلامیتی حقیله بلمه مکدن، هومازدن ناشیدر. اسلام دولترنده بلکه بوتون انسانیت دنیالرنده انقراض عامللری، انحطاط سببلری، دیهیک مگدر، میلیوندر. لکن او مگدرک میلیونلرک هیچ بری دینسزلک طشنده توگل، بلکه هر بری دین طشنده دینسزلک اچندهدر. اسلام دولترینک انحطاطنه خدمت ایتمش عامللرک اکثری دین کیومنه بورکه نمش دینسزلکدن ذلتدن عبارت ایدی. تاریخ صحیفدنن آقظارایق، عقلمز صحیفه لرنه ده احترامله امانه نظر ایدیهک شو اوج تقدیرک هیچ برنده انقراضه دیانت هیچ بر صورتله جیولاماز. اسکی عصرلرده انقراض جهنمنه اینمش قوملر - همه سی دینسزلک سببیله ایندیبار، آنلرک انقراضه، ذلتنه سبب اولمش هر بر شی قرآن کریم تصریحیه دینسزلک ایدی. تاریخک شهادتی عقلک ارشادی ده شودر. ایسکی عصرلرده بری دیگرنه متناقض اولمش «انقراضه دیانت» بوگون هم ایرته گده متناقض اولور، کیله چک عصرلرک هیچ برنده دینیلرک انقراضی، منقرضارک دیانتی اولمایه چقدر. «وما کان ربک لیهلک القری بظلم واهلها مصلحون». فاس ده ایرانده بخاراده تورکستانده عموما ذلت اوبقولر نه اینمش رسمی مسلمانلرده قرآن دن، اسلام دن بر شی وار ایدیعی عییا! قرآنک بوتون قانونلری الڭ بیوک فرمانلری طاشلانوب اورینه مجوسیت خاصه لری تمام آشلاغش ایکان یالکزر نماز اوقوب روزه توتوب رجم یورتک قرآن و سنکه یابشمقمی، دینمی اولادر عجب! توحید تنزیه تدیر تقید اجتماع، اجتهاد، اتحاد، اقتصاد، اختراع، اکتشاف، احسان، انفاق، تعاون، تکافل، مرحمت شفقت عزت حریت تعلیم هم تربیه کبی قرآنک الڭ بیوک فریضه لرینی آظمق حماقتلریله قبلر وجودلر پچرانمش ایکان، اوقولش نمازلر طوتولمش روزلر یورتلمش رجملر - هر بری دینسزلکدر. (۱) بچراق قلوبله پچراق وجودله ادا قیلحق، او بیوک عبادتلری کیستمک، اویون ایتمک اولور. عبادتده الڭ بیوک حماقتلردن پاکک، طهارت شرطدر.

(۲) «مصلحته مخالفت سببیل شرعی نصلرک شرعی حکملرک طاشلانوی». بزه معلوم، ایسکی اصول کتابلرنده اصلی بر قاعده اولحق صفتیه حکم سورر ایدی. بیوک بر فیلسوفزری استئنا ایتسهک، شو کونگی اسلام عالملرینک فیکرلری ده شو خصوصده (۱) بز موندی دعوالردن مشرق برله مغرب آراسی قدر اراقده من. شورا.

او ایسکی اصول کتابلرنه موافقت ایتدی. بشریت مصلحتلریله شریعت نصلری آراسنده مخالفت، بونلر طرفندن ده گوزل بر قاعده کبی قبول قیلندی. اصلی شرعی قاعده لری بازار کتابلر مزده حسابی یوق نصوص شرعیه نڭ مصلحته مخالفتی کوسترلدی. لکن شو قاعده اسلامیت روحنه، نصوص شرعیه حرمتنه، بنمچه، هیچ مناسب توگل. چونکه آحق معلومدرکه اسلامیتک الڭ مهم روحی، اساسی هم نصوص شرعیه نڭ الڭ بیوک مقصدی انسانیتک عمومی مصلحتیدر. شونک اوچون «شرعی نصلر، بعضا مصلحته مخالفت ایدرده ترک قیلنور». سوزی «اسلامیت اوز روحنه اوز اساسنه نصوص شرعیه ده اوز مقصدنه مخالفدر» دیمک کبی معناسز بر نرسه اولور. تعبیرده غایت بیوک ادبسنلک یولیه یاخود نظرده ملاحظه ده سطحی لک سببیله توزولمش بر قاعده اولور. مبارک قرآن نصلری، مقدس اسلام فرمانلری حضورنده تأدب وظیفه لرن اونوتاماش، دقتلی هم ادبلی تعبیرلرده نظرلرده شو قاعده درست نوگدر. درست، اسلامیتده اجتماعی، اقتصادی، عمومی مصلحت الڭ بیوک اساس، الڭ مهم غایه اولحق صفتیه اعتبار قیلنمش. فقط مصلحت معتبرلگی شو قاعده معتبرلگینی، درستلگینی ایجاب ایتماز، بو ایکی آراده تناقض بولنسه تلازم احتمالی هیچ یوقدر.

اسلام شأنه مناسب دگل افکار عمومیه دن اولحق اوزره طاغن بر نیچه ماده کوسترمک نیقی مینده بار ایدی. لکن مع التأسف او ماده لرک کاغده یاتنه شو ساعت امکان قالمادی. قلم دن، کاغددن «بلمه نه وقته قدردر» قولم آبرلدی. قلب یوغالمسه، مسوده لری قلمده یازلمش او ماده لرده انشاء الله یوغالماز. کونلرک برنده کاغده هم یازلور. شولای ده شو سطرلره قدر بوتون اسلام دنیا سنده مقبولیت قازانوب ده اسلام شأنه، علویته هیچ مناسب توگل بر ایکی فکر کوسترلدی. بوکا کوره مقاله باشنده غی اوچنچی دعوا «ایجاب کلی نی دفع اولحق صفتیه» اثبات قیلندی اولسه کیرهک. شاه کمال صالی. «قازبای»

سوره: هیئت اجتماعیه حاجتلرینی «دینی» و «غیر دینی» قسملرینه آیررغه داعی بولغان سببلرینی هم ده رعایت مصلحت مجبوریتلرینی دفع قیلمی طوروب «اول قدر مهم شیلر برله شارع حکیم نیچون بزگه بیورمامش، آندی مهم شیلرینی بیورمقدن شارع غفلت ایتشمی یا که عاجز قالمشمی یاخود بزم اجماعلر مزغه، قیاسلر مزغه تابشروب استراحت و یالقاولق قیلشمی و یاخود مذکور شیلر نڭ، شریعت نساننده سویله نور قدر اهمیتی اولمامشمی؟» قیلندن بولغان بحثر، مدعانک مقدمه لرینه توگل بلکه نتیجه سینه قارشودر. مونده پیشنچی شق، بالفعل بار. بو ایسه بعض بر نرسه لرده کبی حسن قبح صفتینی تمیز قیلو قوه سی شارع طرفندن «عقل» که هبه

نوшиروان افندی مقاله‌سی مناسبته .

محترم «شورا» مجله‌سینگ ۲ نچی عددنده نوшиروان افندی یاوشفنگ «مطبوعات و ادبیات» مقاله‌سی باسیلوب چقدی . نوшиروان افندی کبک اوزینگ اوتکننگنه قلمی برله ن تانولغان بریازوچینگک مطبوعات و ادبیات حقنده غی یورونکن فکر و ملاحظه‌لرن کوروب تعجب ایتدک .

اول افندینگ فکر نچه ، بتون روسیه‌ده گی تورک ، تاتارمطبوعاتی تل ، شیوه جهتندن بر برینه تدریجی صورتده یاقنلاشا بارا . یالغز قازاق مطبوعاتی و ادبیاتی غنه اوزینه آیروم بریول توتوب ، باشقارغه قوشلمی تورا ؛ قازاق غزته و ژورناللرن چب چی اورام تلی ایله آغزدن نیچک ایشولسه شولای یازغانلقدن ، باشقه تورکر آگلی آلمی ، ایمش .

مقاله‌سینگ آخرنده نوшиروان افندی قازاق یازوچیلرینه آغزدن نیچک ایشولسه ، شولای یازماسقه ، اوت باشنده غی قارت ، قارتچقنگ تللرن استعمال ایتمه‌سکه ، - شولای ایتوب عمومی تورک ادبیات و مطبوعاتینه یاقنلاشورغه کیگش بیره .

یاری ؛ نوшиروان افندینگ تاه گه نچه بولسون ؛ قازاقلر عمومی تورک مطبوعاتینه یاقنلاشسون ، باشقه تورکر ایله حرکت ایتسون . لکن بزده عمومی تورک مطبوعاتی دیوب ایتورلک بر مطبوعات بارمی ؛ بار بولسه بز کورمه گن اول عمومی مطبوعات قای بیرده ؛ بیرده می ؛ کورده می ؛ بلکه بز بالعکس ، حاضرگی وقتده شمال ، جنوب ، شرق تورککاری دیوب یورتلگن اقوام تورکننگ هر قایسیلرینگ اوزلرینه مخصوص مطبوعاتی بارلغن کورمیزمی ؛ «ترجمان» ایله «وقت» نگ ، «بولدز» ایله «اقبال» نگ آرالرنده املا و اسلوب جهتندن کوبمی اوخشاشلق بار ؟ .. - بیک آز .

شولای بولغاج عمومی بر تورک مطبوعاتی بار دیوب ایتوب بولمی . بناء علیه نوшиروان افندینگ قازاق مطبوعاتی عمومی تورک مطبوعاتینه باشقراق یول توتا دیب ، کینه‌تدهن قازاق محررلرینه هجوم قیلوی حقسز هم اورنسزدر .

آندن صوگ ، قازاق مطبوعاتی عوام تلن قوللانمیچه ، قازاقدن باشقه تورکرده آگلارلق بر تلده یازلسون دیوب ایتوب اویلانمیچه ایتلگن سوز . چونکه تلنی اشلوب چغاروچی بتون

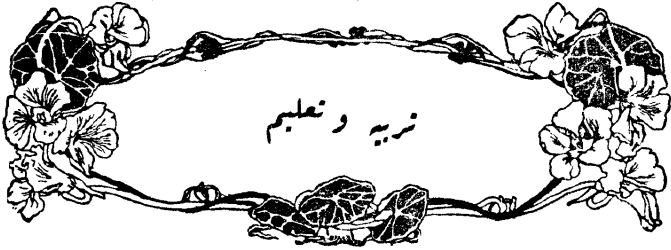
ایتولگان بولودر . «عقل» گه اصطلاحی معنا برله «وحی» اطلاق قیلنماسده ، «دینی» اسمی برله سده حقیقت حالده آنک قوتی بیک زور و دائره‌سی بیک کیک . قرآن کریم نیچه و نیچه اورنلرده «عقل» نی شاهد ایتوب یوروته و نی قدر اورنلرده خطا بلرینی شوگا توجیه ایتدر . «وما کننا معذبین حتی نبعث رسولا» آیتده گی «رسول» سوزینی «عقل» برله تفسیر ایتوچی عالملر بار . هر حالده مونده مذکور بولغان اعتراض ، «امر واقع» غه قارشو بولغان اعتراضدر . صحابه‌لرنک بعض بر شرعی مسئله‌لرده دلیل شرعی تابا آلودن عاجز قالولری معلوم . مونک سببی سزنگ طرفکزدن کیتورلگان دورت شق نگ قایوسینه داخل بولادر ؛ . مونه بو صورتده سزنگ ایچون ، بشنچی شق تابو ممکن توگل . درست ، مونده «خصوصی صورتده بولماسده عمومی صورتده دلیلار بار ایدی لکن آنی آکلوچی بولمادی» دیب مجادله ، مرا قیلورغه امکان بار . لکن ابو بکر برله عمر ، عائشه برله ابن مسعود و عموما صحابه‌لرنک فقیهلری و مجتهدلری حقنده موندی سوزنی سوبله رگه عقلی آدملرنک هیچ بری جسارت ایتماسه کیره ک .

سعره

قورقوته آلمیلر ...

توقتامام آغه بارودن ؛ یوللرم تار بولسه ده
 اویلانوب تورمام اوتهرمن ؛ قورقوج یار بولسه ده .
 بیرمه من سر ، چتمان یوز ، چیز یلانلر چاقسه ده
 قاجمان آرتقه خدایسزلر همان اوط یاقسه ده .
 نی قدر ارغتسالرده اوستیمه بهتان طاون ؛
 یالط ایتوب حقلق چغارده اول قووار ظلمت «یاو» ن .
 امطلورمن یاقیلغغه کوچ جیبارمن کوبکنه ؛
 چیز یلانلرده خدایسزلر بولور بر جو بکنه ...
 اوزلری قازغان چوقورغه اول ظالملر چه نیچیلور ،
 ظنلری چقماس آلارنک ، منگو شونده یه نیچیاور ...
 مین یکت بیت ... نرسه لر کورمی یکتینگ باشلری ؛ !
 بر زمان کیلور : قاشمده قانزار طاو تاشلری .
 نه‌ده آله کوب امیدلر ... آنده یاقتی نور کوردم ،
 توقتانالمی کیرته لر هیچ ، مین همان آغه یوردم ...
 احمد جان مصطفا ی - «توکه»

هم اوزمزننگ شوشی وقتغه قدرلی ادبی و اجتماعی مسئله لرمز حقنده. اشکه آیراق قاراب، فکر یورتور که مقتدر توکل ایکه نلگیمزنی کوروب بیک متأسف بولدق. ای قاتناغای.

اصول تربیه

بلو، سیزو، طشقی سیزگچلر

انسانتک خارجی نرسه لر حقنده غی بوتون معلوماتی، بوتون بلنگلری، بیش طشقی سیزگچی (حواس خمسۀ ظاهره) برله حاصل بولادر. بیش طشقی سیزگچ: ایسنه، توتو، ناتو، ایشتو، کورو قوتلری بولوب، بولرغه قورال بولغان اعضاده: بورون، تیری، تل، قولاق، کوزدر. منه بو اعضالرننگ هر بری، بر سیزو تامری (عصب) نگ توقتاغان بیرنده بولوب، بو تامر واسطه سی برله «می» گه و باشقه سیزو تامرلرینه توتاشادر. بزنگ خارجی نرسه لر حقنده غی بوتون معلوماتمزننگ توبی و منشأی، شول نرسه لرنگ مذکور اعضالرده غی سیزو تامرلرینه ایتکان تأییردر.

انسان تیری واسطه سی برله: اشیاننگ آتو، قصون؛ قاتلیق یومشاقلغن؛ قوریلیق، یوشلگن... تل، بورون برله: ته م و ایسن... قولاق برله: طاوشنگ قاتلیق، یومشاقلغن... کوز برله: یاقق و یاقق و بونی چه چکان جسملرننگ شکل و زورلغن، یراقق و یاقق بله در. کورله که: بزنگ معلوماتمزنغه قورال بولغان سیزگچلر آراسنده ایگ اهمیتلیسی: تیری، قولاق، یگره که کوزدر. بورون، تل برله بلنگن نرسه لر هم آز - باشقرغه قاراغانده - هم اهمیتسزدر.

انسانده غی سیزگچلرننگ هر بری، اوزلرینه عائد بولغان معلومات برله برکه، باشقرلرینه عائد معلوماتکه ده مطلع ایتلر. مثلا بز قولاق برله، بر طاوش ایشکاج، آنک قاتلیق، یومشاقق و قای طرفده ایکانلنگ گنه توکل، بلکه اول طاوشنی چغاروچی کم و نیندی نرسه ایکانتی ده بله مز: بر طاوشدن نه ته چنی، برسندن قورایی، تاغی برسندن آطنی کولگه کیتره مز. بو اورنده، قولاقنگ توغریدن توغری اوزینه عائد نرسه، طاوش ایشتو قدر بولوب، طاوش چغاروچینگ قورای، نه ته چ، آط ایکانن بلو باشقه سیزگچلر که عائددر. بو روشچه بزنگ بر

خلق. آتی بر نیچه ادیب و محررلرننگ اوزگرتور که قولندن کلمی هم حقلری ده یوق. ادیب هم یازوچیلرننگ وظیفه لری شول تلنگ اچنده گی قانونلرنی ازله ب تابوب شولارننگ بو نیچه حرکت ایتودر، نوشیروان افندینگ اوزی ایشملی، مطبوعات ملتنگ امامی، یولباشچیسیدر. مطبوعاتدن تیوشلی روشنجه فاندالانا آلو ایچون غزته و زورنالرننگ خلق توشنه آلورلق تلده یازلوی کیره که. بو، حقیقت. آتی اون یاشلک بالاده اعتراف ایته. بس مطبوعاتده قارا خلق تلن قوللانودن واز کیچو که مصلحت ایتو کیلشوب یتمه گن، خلاف منلق بر اش بولسه کیره که.

نوشیروان افندینگ سوزنی ایشته که نیچه یازمیچه، عمومی مطبوعاتده ایبربره که یازارغه تیوش ایدی دیگه نینه بز توشنه آلمادق یا که اول افندی اوزی توشنه آلمانان. شولای ده کیترگن مثالرندن تاتار، قازاق، سارت، تورک قوملرننگ سوزلرننگ آخرلرن بر تورلی قیلوب اوزگرتو برله ن عمومی بر تورک مطبوعاتی میدانه کیترومکن دیگن فکر آ گلایشلا. لکن بوتیزدن وجود که کیلورلک اش توکل. چونکه هر تلنگ اوزینک خصوصیتی بار. بر شیوه ده گی سوز آخرن ایکنچی شیوه ده گی سوز آخری برله ن تبدیل ایتو سییرغه ایبر قویغان کبک بولا. چونکه بو- تلنگ طبیعتینه خلاف. تل اوزینک طبیعتینه توغری کلمی تورغان سوزلرنی، سوز آخرلرن سرب توگه. ایگ صوکنده بزنگ ایشله گن صنی تلیمز هیچ نرسه که یارامی، کاغد اوستنده گنه یورتیلوب، عملی روشده اشکه آشما یاجق. تاتار اوزینک «کیله» سندن، قازاق اوزینک «کیله جانر» ندن آیرلما یاجق.

نوشیروان افندینگ، تورکستانده چغا تورغان غزته و زورناللر هر کم آ گلارلق تلده یازلغان دیوب ایتووی خطا. آلکز سز، اوقی یازاغنه بلگن، عربچه دن معلوماتی یوق، بر تاتارنی یا که مسلمانچه معلوماتی آز اونویبرستیت برتگن استودینتنی؛ بیرگز شولارننگ قولینه «آینه» زورنالینی. شکسز ایته آلمان، که شوندن ایکی جمله نی ده درست اوقوب چغا آلماس. ییکل. هر کم آ کلی آلورلق بولغانی شول منی؟... درست، عربچه، فارسچه بلگن کیشلر که ییکلدر. آنک برله ن بارچه کشیگه ده ییکل دیوب ایتوب بولمی بیت. تورکستان مطبوعاتینگ باشقه اچکی روسیه مسلمانلرننگ مطبوعاتی ایله اوخشاشلغی صاف تورک تلی بله ن یازغانلقدن یا که سوزلرننگ آخرن تاتار چاغا اوزگرتوب استعمال ایتو بله ن توکل، بلکه بورنغی عرب، فارسی، تورک سوزلرینه قورالغان «چوبار» ادبی تل ایله یازغانلقدندر.

خلاصه کلام: بز نوشیروان افندینگ مطبوعات و ادبیات حقنده یورتکن ملا حظهلرندن قناعتله نورلک هیچ نرسه تابا آلمادق

یو حکمزنگ یاغشاغنده شبههده قالدرمی، بوندی صوقرلر، یاگا کوره باشلاو برله توگل نرسهنگ یراقلق، یاقلغن آبرو حتی اول نرسهنگ کوزلرینگ طشنده ایکانده آیرا آلمیلر. آلر بو وقتده آدیله نرسهنگ بر کیسهک یاقلیق دن باشقه نرسهده کورمیلر و بو یاقلیق دن نرسهنگ زورلغینهده، شکلیتهده مطلع بولا آلمیلر. دیمک: کوز برله اشیانگ یراقلغینه مطلع بولو قابلیتی فطری توگل - کسیدر. اصلده، انسان، اشیانگ یراقلق، یاقلغن آباق هم قول برله بله در. بز بدنمزه گوتوش تورغان نرسه لردن، آلرنگ بدنمزه گوتوب تورغانلغن سیزه مز. اما خارجه ده گئی نرسه لردن آندی نرسه سیزیمیز. بزده بر نرسه گه یراقلق، یاقلق فکری ایسه، شوشی حالاردن - اول نرسهنگ بدنمزه گوتوب تیمه ووندن تیمه گانده اول نرسه گه یتکانچی اعضالرنی کوبمی، آزمی حرکت ایتررگه کیره کلکدن - طوادر.

کوزده گئی مسافه نی تقدیر قابلیتی ده، احتساسات لمسیه و عقلیه - بدنه گئی تیری و ایترنگ سیزووی - برله حاصل بولا: بر نرسهنگ کوزمزه گئی تأثیری - کوزمزه گئی حاصل ایترن نورینگ شدتی - اول نرسه گه یاقایاغز صاین کوبیه، یراقلقاغز صاین آریا و بو سبدن آباق و قول ایترمزننگ سیزووی برله کوزمزننگ سیزووی آراسنده بر نوع مناسبت و بهیلنش طووا. بو مناسبت و بو بهیلنش بارا بارا شوندی بر درجه گه کیله که کوزمزه گئی کورنگان نورنگ شدتدن، نورنی وجود که کیترگان نرسه گه باروب یتهرگه کیرهک بولغان حرکتگه مقدارینه کوجه مز. شول روشجه بر نرسهنگ یراقلغینه - آنک یانیه بارمیچه اوق یاخود صوزلوب قارامیچه اوق فقط کوز توشرو برله ده - مطلع بولا باشیمیز. بز یراقلق، یاقلقنی توغریدن توغری کوزمزه برله تقدیر ایته آماغانغه کوره ده، آنی چیکله و توغریسنده کوب خطاغه توشه مز. مثلاً بیرده گئی نرسه لر برله کورده گئی نرسه لرنگ بزدن یراقلغی تیگر بولماو چیلق بدیهیاتدن بولسه ده بز افاق توغریسنده غی بیرده گئی و کورده گئی نرسه لرسک هر برسن اوزمزدن بر تیگر یراقلقه کلک خیال ایته مز.

بو تدقیق لردن کورله که کوزمزننگ اطلاعات اصلیه سی، ضیانگ شدت و توسندن عبارت بولوب، شکل و مسافه، زورلق و چککنه لک کیلرنی بلووی کسیدر. قولانمزننگ اطلاعات اصلیه سی، تاوشنک قانی و یومشاقلغن بلودر؛ تاوش چغاروچینگ یراقلغی، جهتی و باشقه صفتلری حقه ده غی معلوماتی، کسیدر. ایسنه، تاو قوتلرمننگ اطلاعات اصلیه سی، ایس، تم نی آبرودن عبارتدر؛ بولرنی وجود که کیترگان جسملر حقه ده غی معلوماتی کسیدر. تونو قوتلرمننگ اطلاعات اصلیه سی، اسسیلک، آتو، بهرلو

سیز گچمز برله بلنگان نرسه دن باشقه لری برله بلنه تورغان نرسه گه ده کوچوموز، سیز گچلرمننگ بر اشنی نوبتله شوب قات، قات اشله ووندن کیله. مثلاً بز یهش وقتمزدن باشلاب، نه تهچ طاوشن قات، قات ایشته مز. آنک طاوشینه قولانمزن برله، شکلیته، توسینه، زورلغینه، حرکتینه کوزمزه برله، بدنینگ حرارتینه و بووندلرینگ حالیه قولمزه برله لکه نیچه تا بقر مطلع بولامز. صوکره، نه تهچ حقه ده غی توری، توری بو معلوماتمزه غالباً براوک زمانده وجود گه کیله.

منه بزده گئی بو حال، بو بر زمانق دوام ایته، ایته شوندی بر درجه گه کیله، که قایجان بز نه تهچ حقه ده غی معلوماتلردن برسن ایسهک آساق، در حال ترتیبی برله باشقه لری ده ایسهک توشه: نه تهچ طاوشن ایستکهچ، نه تهچنگ شکلی، زورلغی آله کیلوب باصا. دیمک بزنگ بر نرسه حقه ده غی معلوماتمزه، اوزون مدت، بر بر آرتلی، براوک زمانده تکرار ایته سبیلی، بر برسندن آیرلمی تورغان بر ترمه حالیه کیله در. ایندی قایجان بو ترمه دن برسی قولانسه غالباً باشقه لرنده قوزغاته و بو صورت برله، سیز گچلرمنده هر بری، باشقه لرنه عائد معلوماتی ده ایسهک توشره نه توره گه یاری آلاورنینه تورادر. هیچ نرسه کورمگان حالده، چققان ایسندن قووردق (ژارکوی) نی، قارانغیده باروب توتقان نرسه مزدن ایستک نی ایسهک توشره مز. توبدن قاراغانده، بزنگ بو ایسهک توشروومز، توتو، ایسنه و قوتلرمننگ گنه اشنی توگل بلکه باشقه سیز گچلرمنز، بیگرده ده کوزمزننگ اشیدر. لکن حاضرنده توتو، ایسنه و قوتلرمنز برله حاصل بولمقده و بو قوتلرمنز باشقه سیز گچلرمنز بیگرده ده کوزمزه اورنینه تورمقده در. بنا علیه سیز گچلرمننگ بزگه بلدرگان معلوماتلری آراسنده توغریدن توغری اوزلرینه عائد بولغانلری برله، اوزلرینه عائد بولغانلرن - اصلی، طبیعی بولغانلری برله، کسی، تالی بولغانلرن - آیررغه کیرهک. بوئی آبرر ایچون، اطلاعات و معلوماتمزننی تحلیل ایسهک، بولر آراسنده اصلی بولغانلری بیک آزدن. بزگه قالغانده اصلی کورنگان اطلاعاتننگ ده کوریه گئی کسیدر. عادتده بز، جسملرننگ شکل، زورلق حتی مسافه لرنه، قاراو برله مطلع بولامز و شونگ ایچون بو اطلاعاتنی صرف کوزمزننگ خدمتی دیب حکم ایته مز. لکن بو حکم یاغشدر. مونگ یاغشلغن آگلار ایچون توبنده گئی سوزلرنی طکلاو کیرهک: بیشکده گئی یهش بالا، یراق یاقن بولوون اعتبار ایتمه بنجه هر نرسه گه امطلا، بیشکینه تاغلان نرسه لر برله توشه مگه اصلغان نرسه لرگه عین امید برله صوزلا. دیمک: آنک کوزی یراقلق، یاقلقنی آیرمی. آنادن صوقر طوغان (طوما صوقر) کشیلرگه یاصلغان عملیات جراحیه (آپرانسیه)

کیبلرنی بلودن عبارت. بولرئک سببی حقنده غی معلومات ایسه، کسیدر. دیمک: سیزگچلرمز آراسنده اطلاعات اصلیه سی ایئک کوب بولغانی، «توتو»، اطلاعات کسیه سی کوب بولغانی ایسه، «کورو» قوتیدر.

اطلاعات اصلیه مزئک برهم، برهم اوزلرن تیکشرلسه آرنئک ده تمام بسیط برکنه نرسه بولماینجه مرکب ایکانی کورلور. مثلا بز آلدمزده، قزل پیلالی بر فانار کورسهک، آندن چققان یاقتیاق کوزمزگه تأثیر ایتو برله، باشقه اطلاعات برله برگه، قزلاقه اطلاع ایته - قزلقنی بله مز. بر آز اویلانسه کورله که ظاهرا ایئک بسیط کورلگان بو اطلاع مزئک اجنده، برده بولماغانده «قزلقئک جسمی» حقنده بر فکر، «آنک باشقه یاقتیقلرغه قاراغانده آیرمالی اولدیغی» حقنده بر حکم بار. چونکه بز، کوزمزگه تأثیر ایئکان یاقتیقلئک باشقه یاقتیقلردن آیرمالی بولغان آ کلومیجه، باشقه یاقتیقلر حقنده خاطرله میجه توروب، هیچ نرسه که مطلع بولا آلمیمز، حکم ده ممکن توگل.

ایندی ایئک بسیط کورلگان بو اطلاع مزئک ده مرکب بولوندن آ کلاناکه بزئک بر نرسه که اطلاع ایتوومز - بر نرسه نی بلوومز، مطلق باشقه نرسه لره قوشلوب بلنه ایکان. یوغاریده غی قزل پیلالی فاناردن: قزلقنی بلوومز، قزلقئک جنسی برله قزل بولماغان نرسه لرنک توسن اویلاو و بلوکه قوشلوب بلنو توسلی. اطلاع - بلو، شوشی روشلی مرکب بولغانه، آنک برله احتساس - سیزو آراسن آبرورغه تیوش: سیزو - خارجی نرسه لرنک تأثیری برله حاصل بولغان اچکی برحالتئک ایئک بسیطیدر و اوشبو بسیطلک سبیدن تعریفنی قابل بولماغان نرسه لر جمله سندنر. بلو بولسه، شوشی سیزو، شوشی حاله باطنیه سبیدن خارجی نرسه لر حقنده حاصل بولغان حکمدر. دیمک بلو، سیزودن طووادر. سیزو اوزی گنه بولغانده باشقه سیزلگانلرگه قوشلماغانده آندن بلو طووا آلمیدر.

بو سویله گانلر آ کلانسه، خارجی نرسه لر حقنده معلو- ماتئک، بزگه نیچک حاصل بولغان آ کلوا آساتلاشادر: ایئک ئلک بزئک سیزگج اعضا مزغه خارجی نرسه لر تأثیر ایته و آرده غی سیزو تامرلرنئک باشینه بر نوع خبر ایرشه. صوکره بو خبر - یئنگ بر باشندن باشلاغان اوت توسلی - تامرلر بوینجه میگه باروب توتاشاده، میده بر حاله باطنیه، بر نوع سیزو وجودگه کیله. بو سیزو ایسه، ئلکده کی تأثیرات، ئلکده کی خاطرات برله قوشلاده «بلو» که ئه یله نه. بو ابتدائی بلو، تاغی اوتکنانده کی بلگانلرگه قوشلوب، تاغی ده قاتلاولیراق بر بلوکه ئه ورله و شولای ایتوب بزئک خارجی نرسه لر حقنده معلوماتمز حاصل بولا. طشقی نرسه لرگه اطلاع قابلیتیه هر کشیده بر تورلی بولمی. بلکه سیزو

اعضالرنئک حالینه ئلککی معلوماتلرنئک نوع و مقدارینه قاراب تورلی کشیده تورلیجه بولا. مثلا سیزو اعضالرنئک سلامت بولماوینه قاراب، هیچ نرسه ننگ توسن آیرا آلمیجه هر نرسه نی بر توسده کوروجیلر؛ یراقده غی یاخود یاقنده غی نرسه نی کوره آلموچیلر؛ ایس، نه م سیزمه وچیلر بولا. صوکره، انسانئک طشقی نرسه لرگه اطلاع قابلیتیه، اعضالرنئک حاضرگی حالینه گنه قاراب تورله نهمینجه، ئلکده کی تجربهلرینه قارابده تورله نه: رساملر توسلر آراسنده غی یئک کچکنه آیرمالرنی ده آیرا؛ کیمه چیلر، افقده کی یئک واق نرسه لرنی ده کوره؛ صوقرلر، آرالرنده بویاودن باشقه فرق بولماغان ایئک نرسه نی آبروب بله.

موندن باشقه حسلر مزئک آداشو، یوق نرسه لرنی بار ایتوب کورو. موهوم طاوشلر ایشتوکی حاللری ده بولا. شوشی روشلی انسانده غی سیزو قوتلرنئک اوزگه روچن و تورلی تورلی بولووی بزگه، آرنی تریه و تکمیل ایتو ممکن و تیوشلگن بلدره. سیزو قوتلرنئک مکملاتی: انسانئک، طشقی نرسه لر حقنده تیز، متنوع. حقیقی اطلاعات وجودگه کیاتره تورغان بر قابلیتیکه مالک بولووی دیمکدر. سیزو قوتلرن تریه ایسه: آرنی مذکور نرسه لرگه یارارلق بر حالگه قویمقدر. بو اش بر یاقدن سیزگچلرنئک تریه سینه، ایکنچی یاقدن، ذهنئک احتساسدن اطلاعگه کوجو بولنده تجربهلر بولووینه توقیدر. کوزئک تریه سی ایچون، ایئک ئلک کوزلرنئک سلامتگن صاقلامق و تمامیلرینه طرشمق لازمدر. بالارئک کوزن قاتی و کیسه کدن کیلگان یاقتیقلردن صاقلامق، کوز قاباقلرن ئه یله ندرشو، قلی قاراشو کبی اوینلردن طیمق تیوش. صوکره، «یاقندنغه کورو» آورووینه مبتلا ایتودن صاقلانور ایچون مکتب درسخانلرن لازم مقدار یاقترتو، اوقو، یازو وقتنده شاگردلرنی پارتاغه یاقن بولودن طیبو لازمدر. شهرده کی بنا و عمارتلر، کوزنی یراقه بیه رودن طیبو سبیلی، آنده اوقوچیلرنئک یراقدن کورو قابلیتیری آزابورغه ممکن. شونئک ایچون شهرده اوقوچیلرغه آرا، تیره یراقدن قاراو تجربهلری یاصارغه آرنی قزلرغه آلوب چغوب افقده قاراتورغه، دیوارغه تاقتا آسوب یراقدن آنده غی یازونی اوقتورغه کیرهک. بالارغه کوزلری برله یاقنلق، یراقلق؛ زورلق، کچکنه لک نی آبرونی اویره تورگه تیوش. اولگیستی ایچون طوب، نوبهش اوینلری کوب یاردم ایتهدر. صوکره، بالارغه حس آداشقان (مثلا صوغه طفلغان توز چیقئنگ که کری بولوب کورنووی) بعض نقطه لرنی کورگه زوب، بوندی حاللردن متبه بولولرن توصیه ایتمکده تیوشدر.

قولاقتک تریه سی ایچون ایئک اول آنئک سلامت بولووینه اعتنا ایتهرگه تیوش که مونگ ایچون آنی، قاتی و کیسه کدن کیلگان

مطابق:

اولهت!

بو آله قایجان بولغان ایدی. اول چاقلرده بزنگ بالارمز اورال تاغلیرنیڭ کیڭ دالا - جهیله ولرنده، قوش اوتنه آلماسلق قالون اورمانلرنده، راحتلکده و ایرکنلکده کوچوب، قونوب باشیلر ایدی. عمرلرنیڭ بهمی جای کونلرن ماتور، ایرکن جهیله ولرده شاپروب قز اجوب، گوزلداتوب قورای تارتوب موکلی کویلر برله دالارنی، یهم یهشل قالون اورمانلرنی، ماتور کول، یلغه بویلرن یاگنر اتوب اوزدرالر ایدی. زور «میدان» لر، زور طویلر، زور جیونلر بولا ایدی. «اون ایکی باولی» باشقرد یورطی نگ هر یاغندن پهلوائلر، بایلر، جروجی - قورایچیلر کیلهلر - کوره شلر، آت یوگرتهلر، بهیگی، بوکه اوتلر یا که اوتدرالر ایدی.

ئهی قورایچیلر نیندی شهب ایدی! ..

منه «بورجان» یاغندن کیلگان قورایچی اوز ایلینک کوبن، موکن اوینی، اول اوز ایلندن اوز اروغندن چقغان باطرن ماقتی:

صاقمارده یلغه ناشلی ایکان

اسکندر قارا قاشلی ایکان

عبدی اوغلی ئهی اسکندر

اون ایکی اول «بورجان» باشی ایکان! ..

—دی.

اول توقاوغه «بارن» قورایچیسسی الوب آلاده اوز ایلندن چقغان کاتونن ماقتی، شونک شرفنه چقغان موکلی کوینی صزدروب بیهره:

اورنوردن کیلگان پار کوك - آلاى

باشقایلری کیله دوغلاى...

بو دنیا قایلرنی بیهب. آلفان

قولی کاتون برلهن بارمالای! ...

انه جیوننگ بر یاقی چیتنده بر قارت قورایچی بیک ایسکی کوینی تارتا باشلی؛ باشقه قورایچیلر - گویا آگا احترامام - توقیلر، آت اوستده «قوناق قاراب» یورگان آیاق صاقلالی قارت جدای آلمی قورایچینگ موکلی کوینه قوشلوب:

قاسم توره منگان ئهی صوریورغه، هایکم!

بورا بورا کیلهده مویندی...

طاوشلردن صاقلانور. بالارنی، بر برسینگ قولاغینه قفرودن طیویو، آرنی قورقتو یاخود کولدرو ایچون قولاقلرنه آفروندن صاقلانو، قولاق اورولرنیڭ کوبرهگی، آرنی پاك توماغانلقدن کیلگانن توشندروب، قولاقلرن پاك یورتورگه اویره تو تیوش. موندن باشقه، طاوشنگ قاتی و یومشاق ایکانن آیرتو، طاوش چغاروچینگ قای یاقده بولغانلغن چیکه تو ایچون تجربهلر یاصاو کیرهك. مونگ ایچون، موسیقی برله کوز بومش اوینلری کیی اوینلرنیڭ ده کوب یاردمی بار.

ایسنه و قوتن تریبه وقتنده آنی یامان ایسلردن قاچاقچ، هوادهغی یاخشی یامان ایسلرنی آیرا آلاچق بر حالگه کیترمک کیرهك. مونگ ایچون آنی قاتی ایسلردن صاقلامق لازم. مونگ اوستینه بالارغه تورلی ایسلرنی آیرتدرو تجربهلری یاصالورغه تیوش. تاتو قوتن تریبه وقتنده آنی ضررلی نرسهلردن قاچاقچ، فائدهلی لرندن جیره نمه یه چك بر حالگه قویمق کیرهك. مونگ ایچونده توتون، اسپرتلی اچمک کی تاتو قوتن ضعیفله ته تورغان نرسهلرنی استعمال ایتودن صاقلانمق تیوش.

بارماقلرنیڭ تریبه سینده اعتناء لازم. مونگ ایچون بالارنی یهش وقتلرندن بیرلی اولك کوب نرسه توتارغه، اش اشله رگه اویره تو کیرهك. علی - حبیب.

مطبوع اثرلر

معلومات. اوشبواسم برله اورنبورغ دوخاونوی صوبرانیه سسی طرفندن بر مجله نشر ایتلورگه باشلاندى. مجله آیده ایکی مرتبه چیچاقچ «رسمی» و «غبر رسمی» قسملردن عبارت بولاچقدر. برنجی غینوارده چیقغان برنجی نومیرننگ مندرجه سسی اوشبو نرسهلردن عبارت: (رسمی قسم) خدمتلرندن وقتلی غنه بوشانغان عسکرلرنگ نکاحله نولری حقنده اورنبورغ دوخاونوی صوبرانیه سینده ۱۹۱۵نجی یل ۱۸نجی اییونده بولغان بر حکم. وقتلر. خدمت گه تصدیق ایتلگان و درجه لری کونارلگان اماملر. نشان بیرلگان اماملر و آخوندلر. وفات بولغان هم وقتلی عزل قیلنغان اماملر. (غبر رسمی قسم ده) دوخاونوی صوبرانیه نظارتنده بولغان اماملر و آخوندلرغه وعظ، مولدنبی، اسلامده اماملق و باشقه لر. یلاق بهاسی ۳ و یاروم یلغی ۲. صوم بولوب محررلری عنایت الله کاپکابوف، نورمحمد ماملیف، صالح جان اورمانف.

آدریسسی: г. Уфа, въ редакцію журнала маглумать воскресенская улица д. № 50.
مجله ننگ معتدل بول طوتوبنی، اماملر و باشقه لر ننگ فائده له نورلک روش برله دوام قیلووبنی تلیمز.

تونلک آچارغه چقغان ایدی. قارا شمورت کبی ساچلری ییلینه
توشکان، ماتور، قارا کوزلری آگا کیشوب طورالر ایدی.

اول تیرمه ننگ کون باتش یاق قابرغاسینه چغوب تونلک باون
قولینه وتدی ده تیک توردی. آنک کوزلری کون باتشده ایدی.
کوککه تابا اومطلوب، تومانا نوب طورغان عظمتلی اورال تاغلرینه
کوگاروب یاتقان یراقده غی اورمانلرغه قاراب اول الله یننده ی
اویلرغه باتدی... منه الله قایدہ یراقده یر دو بورله تکان،
بارابان تاوشینه اوخشاغان تاوش ایشته باشلادی. بو تاوش یاقلاشقاندن
یاقلاشده ایدی... بزنگ صلو، اویلر ندن اینوب تونلکنی آجدی ده:
— یلقی کیله. اتی طورگزر! دیدی.

منه یلقی کیله باشلادی. یلقی کتوجیسینک «هایت!.. تایت!
تالاق تیگری!» دیکان آچولی تاوشی اطرافنی یا کغر اته ایدی.
قصر اقلر، بویداقلر چا کداوغه، صاون بیهلر «جیلی» باشینه
طولیدیلر. یاش یگتیلر قچقرتوب قولون بهیلیر؛ قارتلر تیاقلرینه
تایانوب یلقینک طویوب کیلگانن کیگاشلر ایدی.
آولنک بابی ایشبولات قارت کورشیلرن قز اچه رگه چاقروب
تیرمه سینه آوب کردی.

.

بزنگ جه باهوده قوت اوچرغیچ، قورقنچلی خبر فاش بولدی:
— تابن آیماغنده صییرلر «اولهت» دن قرله لر ایکان!...
ایشبولات آغای تیرمه سینه جییلوب، زو بولوب قز اچوچی
آغالرنک بارلق کیگاشی شول یوزی قارا «اولهت» توغروسنده ایدی.
تیمر نیسکه آبی ننگ سویله وینه قاراغانده بو یوزی قاراغه
قورماش صوفی ننگ «بتووی» بردن برگنه ایم بولا ایکان. قوروج
آغای چوپره ک باندروب صییرلرنی «آاصلاب» چغو کیره ک، دی.
ایشبولات آغای— یورتاوا ی اسطرشینه گه کاتوندن کیلگان پریکاز
بوینچه صییرلرنی «طابن» آیماغی مالینه آراشدرماسقه، آارانک
اورشینه چغارماسقه کیگاش بیره:
— کاتون بله اول، دی.

تیمر بای آغای شوندوق «کوبه ته» سن یرگه قویدی ده
یک اریله نوب:

— اول «اولهت» بر زور دیکگزر یاغاسنده کون ایتوچی
«ایل» بولا. قایسی بر یلدرده حج قیلو ایچون بزنگ اورال تاوینه
قارت— قوری «اولهت» بابیلر کیله لر ایکان. اوزلری برله آوب
کیلگان آزقلری بته توتالرده باشقرد صییرلرن ایموب اولتره لر
ایکان. اگه رده «اولهت» صییرغه تیمه سون دیسه گزر «بایصاول»
اورماتنه قورت، قایماق، مای، قویگزر. «اولهت» ننگ آ کداغانی
تاماق: قویغان آزقنی آشی ده ایلینه کته! دیدی.

قاسم توره ایندی وفات بولغاچ، هایکم!
مایور... کورسه تور اویندی!...

دیب صوزوب بیهره.

شوندای قزق، راحتلر اچنده بزنگ بابلرمز ماتور، به میلی
جای کونلرون اوزدرالر ایدی.

یاشل یافراقلر صارغیه، طویبیلر، آصاو آیرلر قولاقلرن
صالوندر باشلاسلر بزنگ کوز توقسانی (فصلی) یاقلاشقانن بله لرده
بیک قوشتمسز گنه آربالرینه آق تیرمه لرن، کونه ک— کونه ک صاری
مایلرن، مشو— مشو قورتلرن آرتوب— تویه ب قشلاولرینه قاراب
کوچهلر ایدی.

ئهی کوچ جاغی!... بولا ایدی، بولا بولسه ده یننده ی
قزقلی ایدی!...

اول خوشتمسز آربالر شاغر— شوغر اوکروب، اول سیمز،
اور که ک یلقیلر کشته شوب، اول صیر صارق، کجه لر موگره ب— ماگراب
کوللرنی، دالالرنی، اورمانلرنی یا کغر اتالر ایدی. تبراق اییلر
قمز اچوب به جوب کیلگان آیشقا شهرمه تلرینه اورشالر. «قارا
یردن آلدروب» قاراغانلر ایدی. اندقتی اشمه کهر قارتلر شاغرلاب
اوکروب یلقی اورکتکان آربا کوپچه کلرن صییق صییر تیزه گی برله
«مایلی» تورغانلر ایدی. کوچ آقرغنه، سوره نگنه آله بارا ایدی.
کومش ایهرلی سولوک شیکلی یورغانرغه منگان ماتور قزلر کومش
«ایکسه لک» لرن «جاغا» لرن یالتزاتوب، کوز چاغلتوب، مرجان
«چاچیاو» لرن صلدرلاتوب کوچدن اوتوب طورالر ایدی.

قزقلی، ایرکن زمان ایدی...

منه شول چاقرده بو اش بولوب اوتدی.

.

ماتور جه ی کونلری، ایرته نگی چاق ایدی. قوی، صوری
تومان الی کوتارلوب بتمه گان ایدی. اولنی ایلنه یاتقان صییر،
صارق، کجه لر— کتوجیلر ننگ تون بوی قورای تارتوب تاگ برله گنه
یوقلاب قالولرندن فایده لانوب— قالای بولسه آلی جه یلوب اوره
باشلاغانلر ایدی. تیرمه لرده تونلکلر یابق. بتون اول، قاتی یوقوده ایدی.

صوری تومان همان کوتارله، صیقلانه ایدی. منه قزاروب،
آلتون کولته لی نورلرن چه چره توب یاقتی قویاش شاری چغا باشلادی.
بتون دنیا یاقتروب، بتون مخلوقات جانلانوب کیتدی، بوز تورغایلر
اشراق نیسیجلرن ایتوب چرلدا ب هواغه کوتارله، کولده گی قوشلرده
صایرا شوب اوچا باشلادیلر...

کومش کوزگی شیکلی یالتزاب طب— طنق یاتقان توگه ره ک ماتور
کولنک یاغاسینه تزیلوب اوطورغان کوب تیرمه لرننگ برسدن
ماتور بر قز چقدی. بو صلو جلی مامق توشه گندن تورغان کوی

— منه ایندی، یگنلر، موندن ده اری «بورچاق» نی مین
بشمش یاشکه یتکانچه ایشتمادم، دیدی ایشبولات آغای.
قمز اچوب قزوب او طورغان آغایلر شارقلداب کولدیله
— «اری بورچاق!» دپ ایشبولات آغاینگ سوزن تکرار ایتدیله.
تیمر بای آغای آپتامادی:

— بو «بورچاق» توگل — چن. ایشیردی حاجی باخرقایی
حجگه بارغانده «اولهت» ایلینه باروب حققان... دیدی.
تیمربای آغاینگ سوزلری تیمریکه آبی گه بیک اوخشادی.
— ایشیردی حاجی آیتسه چن ایندی. قورت. مای قویارغه
کیرمه، دیدی اول.

تیمربای آغای کوتارلدی:
— «اولهت» نك آکداغانی تاماق: شول مای، قایماقنی
آشیده اول هقرا ایلینه کیته...

ایشبولات آغای تیرمه سندن تارالغاجده هر کم، اوزی اشانغاچه،
صییر ایمله وگه باشلادیله. قایسی «تابن» مالینه نق کاراتینا
قویردو ایچون آتقه منوب یورتاؤای غه کیتدی. قایسی ایشمه که کی
بابای غه اینه لوب صییرلرنی «آصلاتوب» چقدی. تیمر بیسه
آبی باشنده اولغان حالده تون آتاق خاتونلری. تیمر بای آغای ایتکانچه،
«بایصاول» اورمانینه مای، قورت، اجگهی قویارلر ایدی. خاتونلرنک
تهملو مای، قورتلرینه قاراب طورغان صارق کتوجیسی آپکای
تاز صییر کتوجیسی قورماش تازغه کوز قسوب:
— بوگون تونده بز طویامز، ایدمش! دیدی.

.*

یاقتی، آیل تون. جهیلهو دالاسی طب — طنچ ایدی. اولنی
ایله نه یاتقان صییر و صارقلرنک کویش قایتاروب مشلداپ یاتولری
صانالماسه جهیلهونک طنچلغن بوزوچی طاوش طن بوق ایدی.
منه الله قایدغی یلقی کتوجیسینگ «هایت!» دیگان تاوشی
موکلغنه بولوب آصده یا کغراب، صوزلوب کیتدی... شونک
آرتدانوق اولداغی «صاق — قولاق» ده برگنه مرتبه آچی
اوروب یبهردی ده، تاوش یوقغه ارم کیتکانگه اوکنگانسماق،
کینهت توقتادی، آرتق طاوش چغازمادی. تیرمه لرده تونلکلر
یابق، اول یوقلی ایدی. یالغز تیمر بای آغاینگ جرتلب بئکان قارا
تیرمه سنده اوت جالتری، تونلگی آچق ایدی.

اول آلی یوقلاماغان بیسه کایینه «اولهت» توغروسنده سویلی ایدی.
وقت نك صوکلغنه قارامی اولدن چغوب «بایصاول» اورمانینه
قاراب کیتکان ایکی کشی کورندی. بونلر آقرغنه، شیرتقنه بارالر
ایدی. قاتقان آق قریولی بورکلر، جرتق طولا چیکمه نلرینه قاراب
بو ایکی کشیده صارق کتوجیسی آپکهی تاز برله صییر کتوجیسی

قورماش تازنی تانو قیین توگل ایدی.

— بر طویامز، ایدمه شکیم! دیدی آپکهی تاز.

— ا «اولهتلر» کیلگان بولسه؟ دیدی قورماش تاز.

— سین شر قورقاسکدر آلی... بولامی صوکل!... اورال

تاوینه قا کغروب کیلگان قارت — قوری «اولهت» حاجیلر، صییر
ایوچی «اولهت» قوناقلر بیت، ایدمش، تیمربای آغای نك «یامان
اری بورچاغی» غنه اول. باشقردچه ایتکانده: شاو یالغان، آیلر
ایرته گیسی... اورمانغه یتکاجده خاتونلرنک «اولهت» قوناقلر غه
قویغان مای، قایماقلرن تابوب بو ایکی تاز تهملهب ایرکنهلب آشارغه
کرشدیلر. قویغان آش بیک مول ایدی؛ بز نك تازلر آشننگ
یارتسندنه بتره آلمی شاق قاتوب طوبیدیلر.

آپکهی تاز شه بکنه کیکردی ده:

— قالغان، ایدمش، اتلرگه تاشلایمز، دیدی.

بو یهملی، یاقتی تون آپکهی تاز برله قورماش تازغه غنه توگل
ایشبولات آغای نك جالبر اتنی «صاق — قولاق» اوچون ده بیک
یهملی، تهملی اوتدی. اول آپکهی تازنک ایته گینه صالوب آلوب
کیلگان مای، قورتلرن «آبا بی» غه ده «مویناق» قده بیرمی
یالغز اوزیگنه آشاب طوبیدی ده آچی ایتدروب بر مرتبه اوردی.
گویا — اول آپکهی تازغه بیک جلی کوکلدن تشکر ایتدی...

تیمر بای آغای نك تیرمه سنده آلی اوت جالتری، تونلگی
آچق ایدی. اول همان یوقلاماغان، بیسه کینه اولهت توغروسنده
سویلی ایدی:

— «اولهت» یورتن کورگان کشی یالغز ایشیردی حاجی غنه
توگل. «اوزون سیرو» ده بولغان ارکوت یاونده یورگانده چن
مرزا باخرقایی ده «اولهت» ایلینه باروب چققان بولور. منه خاتون،
کوررسک آلی: تاك آتقانه قایازلر کزنی یالتراتوب قویارلر آلی!... دی.
آپکهی تاز ایدمه شیننگ قولاغنه:

— یالتراتقانلر ایندی عقللی «اولهتلر»! دپ شبرلادی ده
تیمر بای آغاینگ تیرمه سینه کروب کیتدی.

— تاز کیه نکی، یوقلاماغانسکمی آلی؟ دیدی تیمر بای آغای.
— کیه نکی توگل — «اولهت»، دیدی آپکهی:

— مین سزده قونامن. یه آغاسی بر شب ایرته گی سویله
آلی: یه قوانچ خاشی، یه گیرای مرگه ننی، یه فلان تازنی، یه
توگان بطرنی...

— یوق تاز یقاجم، چلده ده (چلله ده) ایرته گی سویله میلر
آنی: یل آور بولا دبگان بورننی قارتلر... منه «اولهت»
هقراده یوری آلی؛ چکلاب یوری بیت کافرلر. توشکه کروب
یوقلاقیلر...

اُبکھی تاز بیک شه بکنه کی کردی ده قورلدا ب یوقلاب کیتدی .
 — «اولهت» ایلنده خاندہ بولا ، دی ...
 باطرلری ده ، کاتوتلری ده بولا ، دی ...

دیب تیمر بای آغای تاغی «اولهت» توغروسنده سویلی باشلا سادہ
 طنگلاوچی یوقلغن سیزوب شمدی . «اولهت اولینه باروب ، طویلرن ،
 جییونلرن ، خانلرن ، بیلرن کورسه نینده ی قزق بولور ایدی ؛
 قوناق ایته میکان؟ ..» دیب بر آز او یلاب یاتا یاتا یوقیغه کیتدی ...

ایرته سی خاتونلر صوات صابانرینه باروب قاراسه لر نی کورسونلر :
 «اولهت» لر یالترا توب کیتکانلر . . .

— یه ایتهم ده بوگون توشمده قز بولوب چکلاب کوچکان
 بولدیلر . دیدی المایبکه قارچق .

— ایتمه کز ایندی حالنی بتردیلر ! دیب تیمر بای آغای
 تا " کید ایتدی : — ایتدم بیت : اول تله نچیلرنگ آ گداغانی تاماق !
 منه ایندی طویغاچ ایلینه شلدی ، اول سز ایندی . صوات صابالر کزنی
 یاخشیلاب یووب آلتکز : سحرله ب کیتمه سون یوزی قارالر !
 ایشبولات آغای بیگوک ایشنامادی :

— تیمر بای اوزی یالترا توب قویغان بولماسون ! . . . بزنگ
 تاز «اولهتلر» کمدہ قوندیلر صوگ؟ دیدی اول .

قوت اوچرغچ بولوب باشلانغان اولهت تیزوک باصلدی . بو
 قورقنچلی قوناقتک تیک تیزگنه کیتوینه تورلی سبب کورسه تهر —
 مک تورلی سوز سوییلر ایدی . قایسی قورماش صوفی ننگ «بتوی»
 ایم بولدی ، دیلر . قایسی ایشمه کی بابای ننگ «آصلاحانی»
 فایده ایتدی ، دیلر . ایشبولات آغای — کاتوتنگ پریکازی بونچه
 صاو مالنی آورو مالنگ اورشدن صاقلانمزدن بولدی ، دیدی .
 «ایل اوزینه ایله ک قاپلا بولمی» دیگان بورغی قارتلر . ایل نی
 سویله سه سویله سن بارندن بزنگ تیمر بای آغاینگ سوزی جن ،
 کوکگه یاغملی ایدی .

اول ایتہ :

— « ایتدم بیت : اول هقرالرننگ آ گداغانی تاماق ، دیب
 کونہک — کونہک مای ، قورتکزنی آشاب طویدی ده «اولهت»

ایلینه کیتدی . آ گاصیر اولترو کیره کمی ؛ آنک ازله گانی تاماق ! . .
 اُبکھی تاز سین «مین آشادم ، «اولهت» توگل کیبه نکی ده
 یوق . . . .» دیب آغاگنی واقستمه ! آغاگ «اولهت» نی اوزی
 کورگان بولور» .

کوب یلر اوتدی . بوروغنی کیگ ، به ملی جه یله ولر ، قالون
 اورمانلر بتدی ، قولدن اچقندی . . . ایرکی بابالرنگ یاشامش ،
 چاغراق مویزلی قوغزلری — اوگزلی اوکروب ، آصاو آغزلری ،
 طویبیلری یارصوب کشنوب یورگان یرلردن ایندی دجال کی
 لوقوماتیفلر بتون ایل «کوچی» شیکلی پویزدلرنی سوبره توب موکلی
 سزغروب اوتوب طورالر . بورغنی زور طویلر ، میدانلر ، جییونلر
 یاصالغان ماتور کول بویلر نده ، عظمتلی تاو ایته ککر نده اوزون
 مورجالی تاو زاودلری گورلدا ب ، شارتلدا ب اشله ب ، وقت . وقت
 تاو یا گفرا توب فخرروب طورالر . . .

بورغنی - بورغنی قزقلی زمان منگوگه یوغالدی . دورلر اوتوی
 اول چاقلرنگ قهرمانلرن ، ایرکن ، ایرکی طورمشنگ تهن ،
 قزقرن باشقرد کوگندن چغاردی . بورغنی زماننگ ایسکی ، ایرکن
 طورمشنگ جانلی خاطره سی ، یالغز بر قارتی بولوب قالغان تیمر
 بای بابینی غنه بز کوروب قالدق .

— هی ، بالاقایلم ، بز نی کورمه دک ! . . کاتونغه آت —
 قوشچی (کوچر) بولوب ده یوردک . . . منه بر وقت «تابن» آیماغنده
 «اولهت» بولدی . شونده مین ایم — توم ایتوب اوز آیماغمزنگ
 صییرلرن آوب قالدم . شوندن صوگ بزگه «اولهت» آیاق باصمادی .
 صاری مایغه طویغزدی شول بو بابایکز ! . . . دیب ایرته گی سویله تورگه
 جییلغان بالارغه سویلی تورغان ایدی . شونگ آرتندنوق ، آوزنده
 یالغز تشی بولماسه ده ، بورغنی ، اوزون ، موکلی کویلرنی جیرلاب
 بیبهره ؛ آنک کوزلرندن بورتک — بورتوک یاشلری آیاق صاقالینه
 ته گره ب توشلر ایدی . . . .

فتح القدر سلیمان .

578

محرری : رضاء الدین بن فخرالدین .
 ناشری : «محمد شاکر و محمد ذاکر رامیفلر» .

«شورا» اورنبورغره اونه بشه کونزه بر هیفانه ادبی ، فنی و سیاسی مجموعه در .

ТАКСА ЗА ОБЪЯВЛЕНІЯ: НА 2-Й СТРАНИЦЪ ОБЛСЖКИ
 30 КОП., НА 3 и 4 СТ.—20 К ЗА СТРОКУ ПЕТИТА.
 Адресъ: г. Оренбургъ, редакцін журн. „ШУРО“.

آبونه بدلی : سنه لک ۶ صوم ، آلتی آیلق ۳ صوم ۳۰ تین .
 «وقت» برلن یرگه آلوچیلرغه :
 سنه لک ۱۱ صوم آلتی آیلق ۵ صوم ۹۰ تین در .

بو محمود اكرم حضرتلرينك « قازان » ده باصاغان قصيده
برده كه خمسي ده بار ایدی .

شعر:

كاروان سراي مسجدينه قاراب...

(رضاحضرتنك آئان او قوغاندن صوك)

آه، نى حهتلى شوكتك زور... كوككه آشقان هييتك
تارتا جانمى سحرلاب، نينديدر، قدسيستك
نيندى يهشون « قوتك » بو، بار ته نمى قابلادى
نيندى على... سري معناك كرلى جلانى پاكلادى
كورنه كوزگه « قبه » - « محراب » گده الهاملر طولى
بو « عمارت » بو « مهارت » بارى اجدادم قولى
شول بابايلر بالچفككى « اورغا » صالوب تاباغان
شول بابايلر كيرچككى آرقالاودن قاجماغان
اول ايمانلى - على جانر آزى محتتك كوروب؟
سينده تو ككهن ايزگى ياشلر ير خدايغه باش اوروب .
سينده كوردم... سينده تايدم مى - قدسى « غننه »
سيزنه « جانم » سينده « كعبه » نازلى - سازلى « دبدبه »
سويلىسك... آ گليم يراقدن... ايسكى تاريخ قاتلاون...
... بزنى « تقدير » بو جهانده قايدە ايلتوب تاشلاون؛
يغلى تاشك... كوك يوزنده نورلى « يولدز » تابماغاچ...
... قدسى « ايدىيال » شهم - چراغن برسى ده - برياقماغاچ...
... يوق... كوكل مأيوس توگل... تاو - تاش و اتارلق بار ايميد...
... تيك حاضرگه... مين... قفسده باتقان آرسلان كيك...
سوغسه « روح »... اول « قارا كوچ »... اول « فقير » لك نى ايتەر؟!
... نر نيم... لعنت ده نه تيميم... كوكبكه بارماس تيز اوتەر!
ح . عابد . « ايركوتسكى » ۴ نچى ايول ۱۹۱۵ نچى سنه

اداره ده جوابلر:

◦ قريملى محمود صادق افندى گه: نياز محمد افندى سليمانف
طرفندن ترتيب ايتولگان « توركى خطبه لر », « وقت » مطبعه سنده
باصلغان بولسه ده « وقت » اداره سنده صاناميلر، نسخهلر يوق .
طرغرى اوزينه مراجعت ايتارسز .
آدريسى: اومسك شهرنده او كازلى امام نياز محمد سليمانوف .

ايندى قىطاي جبرنده شونجه يالر طوروب ده محمود اكرم
حضرتلرينك بر اش چغاره آلمان اويلاب قاراساق . اوزينك
قزو قانليغندن هم يورگن جبرنده گى مسلمانلرغه نه شه كى
سوزلر نه يتوب، آلارنى كيمستوب سويله وندن، بيگركه آلارنك
اچينه كروب، آلارنك يورش طوريشلرن تيكشرمه وندن، آلارنى
سويعه و نندندر، ديه رگه طوغرى كيله . شونك او چون شاعر: « قدار هم
مادمت فى دارهم، وارضهم مادمت فى ارضهم » سوزن هم حريرى:
« واتخذ الناس كلهم سكنا،

ومثل الارض كلها دارا »

و اصبر على خلق من تعاشره،

و داره فالليب من دارى »

سوزلرن هم زهير:

« ومن لم يصانع فى امور كثيرة،

يضرس بانياب و يوطأ بمنسم

سوزن اويلامى غنه نه يتمه گن .

محمود اكرم حضرتلرينه هم مين شيكلى طوغان ايلن طاشلاب
يورگن كيلموشه كركه بو جرلر قوشقا نتجه يورو فائده سر بولاچاق
توكل . اوزن يوغارى كوتهرمى، قارا خلقلرغه قاتناشوب يورو
و آلار ايله برگه بولو جماعت خدمتى قيلور ايجون لازم اشدر .
نه گه رده محمود اكرم حضرتلرينك قانى صووق، منه زى كيك،
يورش طوروشى ايلگه ياغملى، اوزى ايلگه زهك بولغان بولسه ايدى .
شبهه يوق قىطاي جبرنده تله سه بيك زور اشلر اشله گن بولور ايدى
طوغان جبردن آيرولو، قوط (بخت) ديگن نرسه نى كورمه و،
يازمشك ناچار يازلووى، ياوز طورومشك قرغانمى قيلغان ياوزلغى
بارى ده كشمك قانن قزدر، يوره گن ئرنيته، منه زن تارايتا، قاتيلاتا
طورغان نرسه لر نك ايك كوچليلر ندىن شول .

ايندى محمود اكرم حضرتلر نده بولارنك بارى ده بار
كورونه . مينم بو يازغانلرم چن درست . اچنده يالغانى بار ديسه
محمود اكرم حضرتلرى نه لى بو كونده ايسه ن، يالغان نه يتوب
بلكه قارشى طاوش بيرر . احمد بديع . (جونغاريه)

اداره: سز نك كيك ياشلر اجتهاد ايتسه لر بو آدمى جماعت گه
خدمت ايتدرو، علم تاراتو يولينه بلكه كرتوب يياره آلورلر ايدى .
اوشبو مكتوبنى او قوغاچ بز شوشى روشده اميدلنه باشلادق .
مادام كه بو آدم عرب ادبياتينه و عرب شعرلر نه عاشقده مونگ يومشاق
ياغى ده شول بولور . زهير و نابغه، امرؤ القيس و فرزدق شعرلرى
برله مونى يومشاتورغه و تله سگ نيچوك ايتوب يورتورگه ممكن .
بر يول شعر ايشتووى برله متبى نك صوغش غه كركشكالنگى معلوم .

Ш У Р О

№ 3.

ФЕВРАЛЬ 1 = 1916 ГОДА.

«Кتب سته و مؤلفارى»

رضاء الدين بن فخرالدين اثرى

حديث وسنت عالملى قاشنده «كتب سته» ديب مشهور بولغان صحيح البخارى، صحيح مسلم، سنن ابى داود، جامع ترمذى، سنن نسائى، سنن ابن ماجه، موطا مالك كتابلى حقه يازلغان بر رساله در. حديث علمى برله شغله نوچيلر ايچون كبره كلى معلوماتلر ده بار. ۱۳۶ يىتن عبارت بو رساله نك حقى بوچته سى برله برلكده ۵۵ تين.

آدرىس: Редакция газ. „Вактъ“ въ Оренбургѣ.

«ابن عربى»

رضاء الدين بن فخرالدين اثرى

شيخ محي الدين بن عربى ترجمه حالى حقه تريب ايتولغان بر رساله در. مونده ابن عربى نك مسلگى واوزينه خاص بولغان فكرلر ندىن مهملى ذكر ايتولگان. ۱۲۶ يىتنه باصلغان بو رساله نك حقى بوچته سى برله رلكده ۶۰ تين. باش اسقلادى «وقت» اداره سنده.

«ابن تيميه»

رضاء الدين بن فخرالدين اثرى

اسلام عالملى نك ايگ مشهورلر ندىن بولغان ابن تيميه نك ترجمه حالى، مسلگى و فكرلى يازلغان ۱۴۸ يىتك بر اثر در. حقى بوچته سى ايله برلكده ۶۰ تين. هر بر مشهور كتايچيلر ده ساتلور. باش اسقلادى «وقت» اداره سنده.

يازو اورنه كلرى ايله

معلم گه يازو اوگره تووى ييگل.

مشق دفترى ايله

شاگردگه يازو اوگره نووى ييگل.

«مشق دفترى» دورت طاباقلى مگى ۶۰ صوم. اوچ طاباقلى مگى ۵۰ صوم.

«يازو اورنه كلرى» دانه سى ۲۵. كيراك كشيلىرگه يارطى آچه سى كيلو ايله توقفسز كانتورا و بوچته آرقلى بوللانه. اوپا كوفكه ويول مصارفى تاريق بوينچه الوچيدن

آدرىس: Оренбургъ, редакция газеты „Вактъ“.